



ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1



อนันตญา คำลือ

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร  
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต  
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา  
ปีการศึกษา 2565  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร



ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1



การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร  
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต  
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา  
ปีการศึกษา 2565  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง "ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1"

ของ อนันตญา คำลือ

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สธิพร เซาว์ชัย)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

.....  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา



<b>ชื่อเรื่อง</b>	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
<b>ผู้วิจัย</b>	อนันตญา คำลือ
<b>ประธานที่ปรึกษา</b>	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย
<b>ประเภทสารนิพนธ์</b>	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565
<b>คำสำคัญ</b>	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา, คุณภาพผู้เรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 2) เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 4) เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 65 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และข้าราชการครู จำนวน 186 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ(Multiple Linear Regression Analysis) 1) ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.366-0.435 และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา และปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิภาคนาและสภาพแวดล้อม และ

4) ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 1 ตัว ได้แก่ คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ( $X_3$ ) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.471 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ( $R^2$ ) มีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 22.20 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.489 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับ ดังนี้

$$Y = 2.262 + 0.242X_3$$

$$Z_y = 0.288X_3$$



<b>Title</b>	THE FACTORS OF EDUCATIONAL DISPARITIES IN SCHOOL THAT HAVE AN AFFECT ON STUDENT QUALITY, PHRAE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
<b>Author</b>	Anantaya Khamlue
<b>Advisor</b>	Assistant Professor Sathiraporn Chaowachai, Ed.D.
<b>Academic Paper</b>	M.Ed. Independent Study in Educational Administration, Naresuan University, 2022
<b>Keywords</b>	The factors of educational disparities in school, Student quality, Phrae primary educational service area office 1

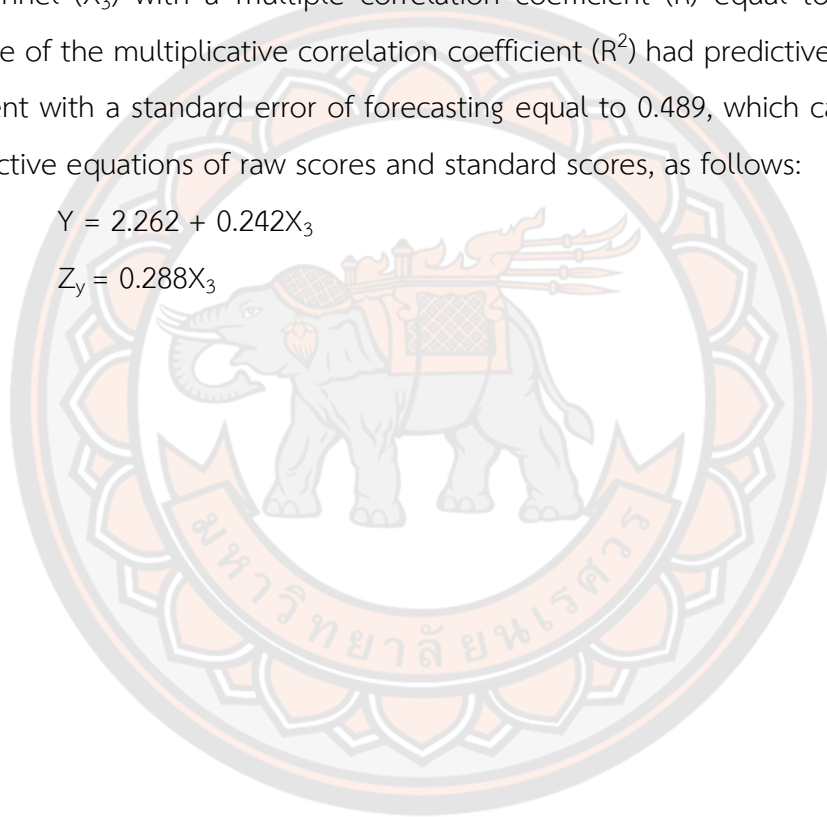
### ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study factors of inequality in educational institutions in the Office of Phrae Primary Educational Service Area 1 2) to study the quality of learners in the Office of Phrae Primary Education Service Area 1 3) to study the relationship of inequality in educational institutions affecting the quality of learners in the Office of Phrae Primary Education Service Area 1 4) to find predictive variables and to create predictive equations of inequalities in educational institutions that affect to learner quality in the Office of Phrae Primary Educational Service Area 1. The sample consisted of 65 administrators by purposive sampling and 186 government teachers identifying the sample with Craigie's and Morgan's tables by stratified sampling. The data was collected with a questionnaire on the factors of inequality in educational institutions that affect the quality of learners in the Office of Phrae Primary Educational Service Area 1 analyzed data by average analysis, standard deviation, Pearson's Correlation Coefficient, and Multiple Linear Regression Analysis. The factors level of inequality in educational institutions that affect the quality of learners in the Office of Phrae Primary Educational Service Area 1 was at a high level. 2) The quality of learner education in the Office of Phrae Primary Education Service Area 1 in overall level was at a high level. 3) Coefficient Correlation between variables that affect to learner quality in the Office of Phrae Primary Educational Service Area 1 found that there was a correlation coefficient

between 0.366-0.435 and the factors that affect to learner quality in the Phrae Primary Educational Service Area Office 1 with the highest correlation coefficient were factors of teacher and educational personnel allocation and the factors with the lowest correlation coefficient were the domicile and environment factors and 4) results of normalized multiple regression analysis of inequality in educational institutions affecting learner quality in the Office of Phrae Primary Educational Service Area Office 1 in 1 thing was the factor for the rate of teachers and educational personnel ( $X_3$ ) with a multiple correlation coefficient (R) equal to 0.471 and the square of the multiplicative correlation coefficient ( $R^2$ ) had predictive power of 22.20 percent with a standard error of forecasting equal to 0.489, which can be written in predictive equations of raw scores and standard scores, as follows:

$$Y = 2.262 + 0.242X_3$$

$$Z_y = 0.288X_3$$





## ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยอิสระฉบับนี้ประสบความสำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เขาวนชัย อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นางวิมลสิริ ประเทือง ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ส.ต.ต. สำราญ คำเฟื่องฟู ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งแก้ว (คันธวงค์วิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือจนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาบริหารและพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวรทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แนวคิด ทฤษฎีและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย

พี่น้องนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษารุ่นที่ 33 และคณะศึกษาศาสตร์ที่ให้การสนับสนุน การทำวิจัยในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณ คุณพ่อสือชัย คำลือ คุณแม่สรียา คำลือ และญาติพี่น้อง ที่คอยสนับสนุน ช่วยเหลือให้คำชี้แนะในทุกๆ ด้าน และให้กำลังใจอย่างดีที่สุดเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ผู้วิจัยขออุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

อนันตญา คำลือ

## สารบัญ

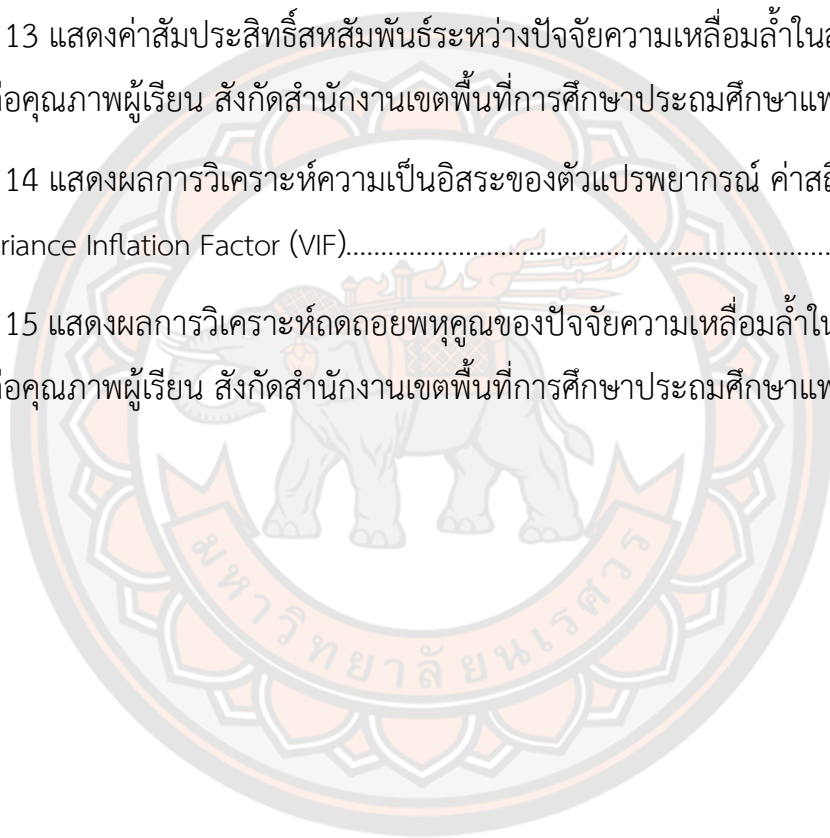
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุุณุปการ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.....	18
บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	44

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	52
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	54
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.....	56
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.....	63
ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ คุณภาพ ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.....	68
ตอนที่ 5 ผลการค้นหาคำแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยความเหลื่อมล้ำ ในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1.....	70
บทที่ 5 บทสรุป.....	72
สรุปผลการวิจัย.....	72
อภิปรายผลการวิจัย.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	90
ประวัติผู้วิจัย.....	110

## สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงระดับคุณภาพของมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน .....	14
ตาราง 2 แสดงผลการสังเคราะห์ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา .....	36
ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอ ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปีการศึกษา 2565 .....	45
ตาราง 4 แสดงค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม.....	49
ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง ที่ตั้งของ สถานศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน และวุฒิการศึกษา .....	54
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวม .56	
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้าน เศรษฐกิจและสังคม .....	57
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้าน ภูมิลำเนา และสภาพแวดล้อม.....	59
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้านการ จัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	61
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการศึกษาคุณภาพ ผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 .....	63

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน.....	64
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับคุณภาพผู้เรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน .....	66
ตาราง 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 .....	68
ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นอิสระของตัวแปรพยากรณ์ ค่าสถิติ Tolerance และVariance Inflation Factor (VIF).....	70
ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 .....	71



## สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย .....	44



# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มาตรฐานการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นการมุ่งสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์ควบคู่ไปกับการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกันในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคนจึงทำให้การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยนับได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาอยู่บ่อยครั้งและลงทุนกับการจัดการศึกษาค่อนข้างสูงมาอย่างต่อเนื่องแต่กลับพบว่าคุณภาพการศึกษาของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพ มีเด็กไทยจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการศึกษา บางส่วนหลุดออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากปัญหาสังคมและความยากจน จึงกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยว่าสภาพเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมไปถึงปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรทางการศึกษา คุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งการเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามักกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา “รวยกระจุก จนกระจาย” เป็นนาฏกรรมที่สามารถใช้อธิบายสภาพสังคมไทยร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนั้นถูกเปรียบเทียบกับฝืนร้ายของผู้คนบางคนไม่อาจขมตาให้นอนหลับได้ เพราะไม่รู้ว่ามีวันพรุ่งนี้จะมีโอกาสได้รับประทานอาหารครบ 3 มื้อหรือไม่ และไม่รู้ว่ามีอีกนานเท่าใดถึงจะปลดหนี้สินได้ ซึ่งแน่นอนว่า ความยากไร้คือ มรดกที่พ่อแม่ไม่ปรารถนาจะมอบแก่บุตรหลาน การศึกษาจึงเป็นทางออกที่หลายครอบครัวต่างหวังพึ่งเพื่อบุตรหลานของตนได้รับการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการหาเลี้ยงชีพและใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปลดหนี้สิน จากการศึกษาข้อมูลพบว่าในปัจจุบันนี้ เด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ชั้นปฐมวัยจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพได้เพิ่มมากขึ้น แต่สำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นนั้น

ยังมีเพียงแค้อยู่ละ 5 ของผู้ที่มาจากกลุ่มครอบครัวยากจนเท่านั้นที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ถึงแม้ว่าเด็กและเยาวชนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษามากขึ้นก็ตาม แต่การศึกษาที่เข้าถึงนั้นก็ยังคงแฝงไว้ด้วยความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นกัน (ภาววรรณ ธนาเลิศสมบูรณ์, 2564 และกองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561) ตัวอย่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของโรงเรียนในประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำหลายรูปแบบไม่ว่าจะมาจากการแบ่งแผนการเรียนที่แบ่งแยกเด็กเก่ง เด็กอ่อน ห้องเรียนปกติห้องเรียนโครงการพิเศษ เครื่องมืออำนวยความสะดวกในแต่ละห้องก็ต่างกันออกไปตามหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดขึ้น เกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาหรือบุคลากร ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับการศึกษาไทยปัจจุบัน คู่แฝดความเหลื่อมล้ำ คือ คุณภาพการศึกษาและเศรษฐกิจ ดังนั้น การแก้ปัญหาคุณภาพเด็กไทยจึงต้องแก้ให้ลึกถึงรากของปัญหาทั้งความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาโดยมีมาตรการที่ไม่ให้ความยากจนเป็นอุปสรรคของโอกาสทางการศึกษา (สุภกร บัวสาย, 2558)

อาจสรุปได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีที่มาจาก 2 แหล่งสำคัญ คือ 1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างเป็นวัฏจักร คือ เมื่อบิดามารดามีการศึกษาดีสามารถประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง ทำให้มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดี มีความพร้อมที่จะสนับสนุนด้านการศึกษาแก่บุตรธิดาของตนเองอย่างเต็มที่ ประกอบกับมีค่านิยมที่ต้องการให้ลูกของตนเองเรียนหนังสือในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเพื่อโอกาสที่ดีในอนาคตต่อไป ส่วนครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็จะมีลักษณะในทางตรงข้ามกับที่กล่าวมาข้างต้น และ 2) การจัดการศึกษาของรัฐบาลและโรงเรียนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเช่นกัน อาทิ การจัดสรรงบประมาณและกำลังคนทางการศึกษา การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น (เปรี๊ยะ กิจรัตน์ภร, 2555) แนวทางสำหรับลดความเหลื่อมล้ำข้างต้นสำหรับนักเรียนที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันและจากการจัดทรัพยากรแก่โรงเรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน ควรใช้บทเรียนจากระบบโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเพื่อส่งเสริมยกระดับการเรียนรู้ด้วยวิธีการสำรวจอย่างละเอียดถึง “ความผิดปกติ” ในด้านการสอนและความเป็นผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างและหาวิธีลดความแตกต่างดังกล่าวลงได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561)

กระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนในประเทศไทย ดำเนินสู่เป้าหมายการพัฒนาตามนโยบายการพัฒนาที่เป็นไปเพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งได้กำหนดไว้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นระบบในรูปแบบของกฎเกณฑ์ มีรูปแบบ เป็นระบบระเบียบ แยกย่อยเป็นขั้นตอน ระบบโรงเรียนกลายเป็นการสร้างความรู้ที่เชื่อว่าเป็นประตูสู่การพัฒนาคน เพื่อให้เป็นไปตามทิศทางที่สังคมต้องการและตอบสนองภาคเศรษฐกิจ การขยายโอกาสทางการศึกษากระจายทั่วประเทศ ทั้งชนบทและเมืองโดยใช้หลักสูตรและมาตรการเดียวกัน ความแตกต่างของพื้นที่ บริบทของสังคม



ความเป็นอยู่ชุมชนไม่ได้ถูกพิจารณาอย่างควบคู่ไปกับการศึกษา (สายใจ เบ็ญโญ๊ะ, 2556) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ถือได้ว่าเป็นระบบโรงเรียนในประเทศไทยที่มีการจัดการศึกษาขับเคลื่อนตามนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา รับคำสั่งจากส่วนกลางในการจัดระบบการศึกษา หลักสูตรมีการประเมินผลโดยใช้เกณฑ์เดียวกัน เป็นลักษณะการสั่งการแบบแนวตั้ง และมีการนำนโยบายเหล่านั้นมากำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอนเป็นทอดๆ ตามลำดับไป จะกล่าวได้ว่าโรงเรียนในสังกัดมีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน บริบทแวดล้อมแตกต่างกันเมื่อมีการสั่งการเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน จึงส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนซึ่งยากที่จะพัฒนาให้เกิดผลลัพธ์เดียวกันได้ อีกทั้งเมื่อโรงเรียนตั้งอยู่ในสถานที่ที่ต่างกัน สภาพครอบครัวอาชีพ การดำรงชีวิตแตกต่างกันออกไป จึงส่งผลกระทบต่อภาระส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสทางการศึกษา ผู้เรียนหลุดออกนอกระบบการศึกษา รวมถึงได้รับการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากองค์ประกอบของความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารสามารถนำไปใช้วางแผนปรับปรุง พัฒนาให้ผู้เรียน มีคุณภาพ เช่น เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2555) และ วินิจ ฝาเจริญ และคณะ(2564) ได้กล่าวถึง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ดำเนินการจัดการศึกษาตั้งแต่ก่อนระดับประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีสถานศึกษาในการกำกับดูแลติดตาม จำนวน 123 แห่ง ซึ่งโรงเรียนในกำกับนั้นก็มีความหลากหลายทั้งบริบทและสภาพปัญหา ความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงได้มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565 โดยนำแนวทางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มาจากยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนดทิศทางการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมไปถึงวิเคราะห์จากผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาหรือเพื่อปรับปรุงแผนการดำเนินการให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น โดยมีพันธกิจหลัก คือ สร้างโอกาสความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ 2 คือ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อนำไปวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการลดความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ครูและบุคลากร นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
2. เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
4. เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 และผู้บริหารในสังกัด สามารถนำปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ไปสู่การวิเคราะห์ วางแผน ส่งเสริม ปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนให้มีคุณภาพและเท่าเทียมกัน ตลอดจนปรับปรุงการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดความเป็นธรรมช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

### ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

#### 1. ขอบเขตเนื้อหา

ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา โดยนำกรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของ Hill & King (1993) , อุมารณณ์ ภัทรวาณิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบูรณ์ (2550) , ภัทรนุช ทรประสิทธิ์ (2554) , เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2555) , รัชวดี แสงมหะหมัด (2560) , พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561) , สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561) , สมจินตนา คุ่มภัย (2563) , วินิจ ฝาเจริญ และคณะ (2564) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านภูมิภาคนาและสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา

คุณภาพผู้เรียน โดยนำกรอบแนวคิดมาจากมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561 ได้กำหนดตามมาตรฐานในการประเมินคุณภาพด้านผู้เรียน ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

## 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

**2.1 ประชากร** ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 65 คน และข้าราชการครู จำนวน 657 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 722 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ของปีการศึกษา 2565

**2.2 กลุ่มตัวอย่าง** ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 65 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และข้าราชการครู จำนวน 186 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนตามสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน 251 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ของปีการศึกษา 2565

## 3. ตัวแปรที่ศึกษา

**3.1 ตัวแปรพยากรณ์** ได้แก่ ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำแนกได้ดังนี้

- 3.1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 3.1.2 ปัจจัยด้านภูมิสำเนาและสภาพแวดล้อม
- 3.1.3 ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา

**3.2 ตัวแปรเกณฑ์** ได้แก่ คุณภาพผู้เรียนของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จากมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561 ได้กำหนดมาตรฐานในการประเมินคุณภาพด้านผู้เรียน จำแนกได้ดังนี้

- 3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
- 3.2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

## นิยามศัพท์เฉพาะ

**1. ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา** หมายถึง ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา ความได้เปรียบและด้อยเปรียบในประเด็นของโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ความแตกต่างในผลลัพธ์ของการศึกษาและคุณภาพทางการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

**1.1 ด้านเศรษฐกิจและสังคม** หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ ซึ่งครัวครอบที่มีรายได้สูงจะสามารถส่งให้บุตรหลานมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพดี และมีระดับที่สูงกว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย บุตรหลานจากครอบครัวที่ยากจนจะได้เข้าเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กหรือมักจะต้องออกกลางคัน ไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ สถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องมีการส่งเสริมทักษะอาชีพ และแนะอาชีพ และช่วยสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

**1.2 ด้านภูมิลาเนาและสภาพแวดล้อม** หมายถึง สภาพที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญในการได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษา สภาพแวดล้อมหรือภูมิลาเนาที่ห่างไกลความเจริญ รวมไปถึงการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เสี่ยงภัยหรือแหล่งยั่วยุต่างๆ จะส่งผลให้เด็กขาดโอกาสการเข้ารับการศึกษาที่มีคุณภาพและในระดับสูงที่ขึ้น อีกทั้งสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวที่มองว่าการมีรายได้เพื่อดำรงชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญกว่าการศึกษา

**1.3 ด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลหรือมีจำนวนนักเรียนน้อย จะไม่ได้รับการจัดสรรและดูแลเรื่องบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษา มีครูไม่ครบชั้น ครูไม่ตรงสาขาวิชาที่ควรมีในสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนในสถานศึกษานั้น ๆ ได้รับการศึกษาที่ไม่ตรงตามมาตรฐานการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง รวมไปถึงขาดโอกาสที่ควรจะได้รับเท่ากับผู้เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่

**2. คุณภาพผู้เรียน** หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งด้านทักษะความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้

**2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน** หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารได้ดี นอกจากนั้นผู้เรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา มีความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพด้วย

**2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน** หมายถึง ผู้เรียนที่มีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคมที่ดี มีคุณลักษณะค่านิยมตามที่สถานศึกษากำหนด เป็นผู้ที่มีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย สามารถยอมรับการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้

**3. ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

4. ครู หมายถึง ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาแพร่ เขต 1



## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 และงานที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
  - 1.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา
  - 1.2 ความสำคัญของการบริหารการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน
  - 2.1 ความหมายของคุณภาพผู้เรียน
  - 2.2 คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561
3. แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
  - 3.1 ความหมายของความเหลื่อมล้ำ
  - 3.2 ความหมายของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
  - 3.3 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
  - 3.4 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
  - 4.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
  - 4.2 สภาพการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
  - 4.3 ทิศทางการพัฒนาการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

## แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

### ความหมายของการบริหารการศึกษา

มีผู้วิจัยหลายท่านอธิบายความหมายของการบริหารการศึกษา ไว้ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตน์ (2546) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัย “หน้าที่ทางการบริหาร” ที่สำคัญ คือ การวางแผน (planning) การจัดการองค์การ (organizing) การนำ (leading) และการควบคุม (controlling)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2556) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนทร โคตรบรรเทา (2560) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานกับคนและโดยคน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ (2563) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิดความสามารถ และเป็นคนที่หมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการ หรือมาทำการสอน ในสถาบันการศึกษาการปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัยและอื่น ๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้ รวมเรียกว่า ภารกิจทางการบริหารการศึกษา หรืองานบริหารการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ร่วมมือกันพัฒนาจัดการองค์การเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

### ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

มีผู้วิจัยหลายท่านอธิบายความสำคัญของการบริหารการศึกษา ไว้ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552) ได้กล่าวว่า ความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารการศึกษา ไว้ว่า การบริหารมีคุณค่ายิ่งต่องานกิจกรรมหรือภารกิจที่จะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จไปด้วยดี ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้การบริหารมีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการลงมือปฏิบัติงาน เนื่องจากการบริหารมีกิจกรรมหนึ่งสำคัญยิ่ง คือ การตัดสินใจ
2. ช่วยก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันของบุคคล เพื่อให้งานที่ปฏิบัติได้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

3. ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลและกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จได้รวดเร็ว เนื่องจากต้องมีการแบ่งงานกันทำและการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กัน

4. ช่วยให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม เนื่องด้วยการบริหารงาน เป็นกรรมวิธีที่บุคคลได้นำไปใช้ในการบริหาร

5. ช่วยก่อให้เกิดการประหยัด เนื่องด้วยการปฏิบัติงานจะต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เข้าไปสนับสนุน ช่วยให้งานนั้นประสบความสำเร็จ

6. ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการทำงานที่ลงทุนน้อย แต่ได้ผลตอบแทนมากที่สุดและทุกคนพึงพอใจ ส่วนประสิทธิผล คือ การทำงานที่ผลปรากฏออกมาแล้วตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

7. ช่วยก่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสามัคคี เนื่องด้วยการบริหาร คือ การแบ่งงานกันทำ ตามความรู้ ความสามารถ ความถนัดประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ที่มารวมกลุ่มกันทำงาน มีการจัดสรรอย่างทั่วถึงทั้งงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ และรวมถึงการจัดสรรผลประโยชน์อย่างทั่วถึงอีกด้วย ส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันและไม่รู้สึกแตกแยกกัน

8. ช่วยให้หน่วยงานหรือองค์กร มีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องเพราะการบริหาร มีเทคนิคและวิธีใหม่ ๆ อยู่เสมอ

9. ช่วยก่อให้เกิดผลประโยชน์ตามมา การบริหารเป็นการปฏิบัติงานที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของฝ่ายการเมือง แล้วการเมืองให้การสนับสนุนงบประมาณมากขึ้น จึงทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานทั้งในระบบบริหารและระบบปฏิบัติการ

ภารตี อนันต์นาวิ (2553) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎีสาขาหนึ่ง มีองค์ประกอบของความรู้มีกฎ มีเกณฑ์ ทฤษฎีการบริหารนำมาจากศาสตร์สาขาอื่น ๆ โดยนำมาศึกษาค้นคว้าวิจัยในเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อนำผลไปปฏิบัติ การบริหารขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละบุคคลที่จะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย นับว่าเป็นการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติให้ได้ความเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม นับเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง

ปรัชญา เวสารัชช (2554) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษาเป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาร่วมดำเนินการมีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุนและมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

อรุณี ทองนพคุณ (2561) ได้กล่าวว่า การบริหารศึกษามีความสำคัญในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการมีรูปแบบขั้นตอนกติกาและวิธีดำเนินการมีทรัพยากรสนับสนุนและมีกระบวนการประเมิน



การศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การบริหารการศึกษามีความจำเป็นเพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ

เอมริน จันทรบุณยานุค และคณะ (2561) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา ในยุคการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมาย ภายในพ.ศ.2561 โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ 1 คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย พัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมหลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าสามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรัก มาเป็นครูคนจรรยาบรรณได้อย่างยั่งยืนภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2 ทางการศึกษาและการเรียนรู้เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3 เสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบุคคลผู้ที่อยู่ภายนอกกระบวนการศึกษา ไม่ใช่ส่วนหนึ่งส่วนใดของระบบและพิจารณาระบบ การศึกษาและเรียนรู้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบอื่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เกษตรกรรม สาธารณสุข การจ้างงาน

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญ ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอนกติกาและวิธีดำเนินการ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันของบุคคลในการปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จได้รวดเร็ว ตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

### แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน

#### ความหมายของคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณภาพในตัวผู้เรียนที่มีความครอบคลุมในด้านความสามารถและทักษะตลอดจนคุณลักษณะ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2554) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถตามเป้าหมายของหลักสูตร คือ เป็นคนเก่งและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง และเป็นคนดี ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขในการทำงานและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

ภัคพร บุญเคล้า (2555) ได้กล่าวว่า คุณภาพ คือ คุณสมบัติเฉพาะหรือลักษณะที่จำเป็น อันบอถึงความเป็นเลิศ การมีมาตรฐานความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือความสามารถสนองตอบ

ผู้ให้บริการ ความพอใจของผู้บริการ คุณภาพจึงหมายถึง ตัวชี้วัดความสำเร็จและความก้าวหน้าของบุคคลในหน่วยงานนั้น ส่วนคุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่ดีหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและกระบวนการในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งในด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคมปัจจุบัน สำหรับกระบวนการที่ทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาแก่นักเรียน ประกอบด้วย กระบวนการจัดการบริหาร หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่นต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คำว่า “คุณภาพผู้เรียน” (students quality) มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า “คุณภาพการศึกษา” หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคม ปัจจุบันคุณภาพการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังในผลลัพธ์ คือ นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความสามารถในเนื้อหาตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม เป็นพลเมืองที่ดีในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม

อุดมสิน คันธภูมิ (2558) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ธนสมพร มะโนรัตน์ (2560) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่มีในตัวผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากศักยภาพและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

สรุปได้ว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งด้านทักษะความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู

### **คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561**

มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ.2561 มาตรฐานการศึกษา ระดับ  
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561

### มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนมีรายละเอียด ดังนี้

#### มาตรฐานคุณภาพผู้เรียน

##### 1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1.1 มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ

ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณตามเกณฑ์  
ที่สถานศึกษากำหนดในแต่ละระดับชั้น

1.2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน  
ความคิดเห็น และแก้ปัญหา

ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณา  
อย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น  
และแก้ปัญหามีเหตุผล

1.3 มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

ผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตนเองและการทำงานเป็นทีม  
เชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ  
โครงงาน ชิ้นงาน ผลผลิต

1.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนา  
ตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานอย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

1.5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐาน  
เดิมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบ  
ระดับชาติ หรือผลการทดสอบอื่น ๆ

1.6 มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อ  
ในระดับชั้นที่สูงขึ้น การทำงานหรืออาชีพ

##### 2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2.1 การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

ผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกฎกติกา มีค่านิยม  
และจิตสำนึกตามที่สถานศึกษากำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

## 2.2 ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย รวมทั้งภูมิปัญญาไทย

## 2.3 การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านเพศวัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี

## 2.4 สุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

ผู้เรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ สังคมและแสดงออกอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

### ตาราง 1 แสดงระดับคุณภาพของมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
กำลังพัฒนา	<p>1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ ต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> </ul> <p>1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคมต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> </ul>
ปานกลาง	<p>1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> </ul>

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
	<ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน               <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคมเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> </ul> </li> </ul>
<p><b>ดี</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน               <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาได้</li> <li>○ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาตนเอง ได้อย่างเหมาะสมปลอดภัย</li> <li>○ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ</li> </ul> </li> <li>1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน               <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> </ul> </li> </ul>
<p><b>ดีเลิศ</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน               <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ สูงกว่าเป้าหมาย</li> </ul> </li> </ul>

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
	<p>ที่สถานศึกษากำหนด</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาตนเองและสังคม</li> </ul> <p>ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และการทำงานหรืออาชีพ</li> </ul> <p>1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดี สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> </ul>
ยอดเยี่ยม	<p>1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีการนำไปใช้และเผยแพร่</li> <li>○ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาตนเองและสังคม</li> </ul>

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
	<p>ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดี พร้อมทั้งจะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และการทำงาน หรืออาชีพ</li> </ul> <p>1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดี สูงกว่า เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดเป็นแบบอย่างที่ดีได้</li> <li>○ ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่า ของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย</li> <li>○ ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและ หลากหลาย</li> <li>○ ผู้เรียนมีสุขภาพะทางร่างกายและจิตสังคมสูงกว่า เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด</li> </ul>

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ 2 ด้าน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ของผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารได้ดี นอกจากนั้นผู้เรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามหลักสูตรสถานศึกษา มีความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพด้วย 2) คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนที่มีสุขภาพะทางร่างกายและจิตสังคมที่ดี มีคุณลักษณะ ค่านิยมตามที่สถานศึกษากำหนด เป็นผู้ที่มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย สามารถยอมรับ การอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้

## แนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

### ความหมายของความเหลื่อมล้ำ

มีผู้วิจัยหลายท่านอธิบายความหมายของความเหลื่อมล้ำ ไว้ดังนี้

ปราณี ทินกร (2562) ได้กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำ หรือในภาษาอังกฤษ คือคำ Inequality สื่อความหมายถึง ความไม่เท่าเทียม ความแตกต่าง หรือความไม่เสมอภาค ในขณะที่ความยากจน หรือ Poverty สื่อความหมายถึงความขัดสน ความขาดแคลน ซึ่งความรู้สึกขาดแคลนนี้อาจมีหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านรายได้ ซึ่งคนที่ยากจนจะมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายซื้ออาหาร หรือปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและยังมีความขาดแคลนด้านอื่น ๆ อีก เช่น ขาดแคลนสุขภาพที่ดี ขาดแคลนความรู้ ขาดแคลนที่อยู่อาศัย ขาดแคลนโอกาสที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ที่เป็นธรรม

วิจิตวงศ์ ณ บ่อมเพชร (2561) ได้กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน หรือ inequality ซึ่งเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันปรากฏในทุก ๆ เรื่อง, ในทุก ๆ พื้นที่, ในทุก ๆ ภาคส่วน และในทุก ๆ กาลเวลา ดังนั้น จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจจะขจัดให้หมดสิ้นไปได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ได้กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศ หรือสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้รับบางอย่างที่คนอื่นไม่ได้รับโดยไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะความแตกต่างด้านรายได้หรือความมั่งคั่ง แต่ยังรวมถึงความไม่เท่าเทียมกันของโอกาส การเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม ความแตกต่างของสภาพทางสังคม ความยุติธรรมและอำนาจทางการเมือง ความเหลื่อมล้ำมักเป็นผลจากความไม่เป็นธรรมซึ่ง หมายถึง ความไม่เสมอภาค ความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค การละเมิด การละเลย การกระทำที่ไม่สมควรหรือผิดกฎหมาย ทำให้ประชาชนที่มีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความสามารถในการเข้าถึงสิทธิที่ไม่เท่ากันหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่ากัน

สรุปได้ว่า ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียมกัน ทั้งในด้านปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม ความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค การได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน

### ความหมายของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

มีผู้วิจัยหลายท่านอธิบายความหมายของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ไว้ดังนี้

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นจุดเน้นที่ปรากฏทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายการศึกษาของรัฐบาลทุกสมัย อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาด้านความเสมอภาคทางการศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และยังคงเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน



แบ็งค์ งามอรุณโชติ และ ธีรภาพ พิภทอง (2555) ได้กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความได้เปรียบและด้อยเปรียบในประเด็นของโอกาสที่จะได้เรียน คุณภาพการศึกษา ที่ได้รับการแสดงออกหรือถูกกำกับควบคุมภายในโรงเรียน ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้เรียน ด้วยกันเองและผู้เรียนกับครู เป็นต้น มักมีความหมายในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก

ณณริฎ พิศลยบุตร (2558) ได้กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความแตกต่างในผลลัพธ์ของการศึกษา อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆที่มากกว่าแค่คุณภาพ ของการเรียนการสอน แต่ครอบคลุมไปถึงปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตั้งแต่ปัจจัยเฉพาะ ของนักเรียนแต่ละคน ปัจจัยทางด้านครอบครัวไปจนถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้กล่าวว่า ความหมายของคำว่า ความเหลื่อมล้ำหรือ ความไม่เสมอภาค คือ ความไม่เท่าเทียมกันของบางสิ่งบางอย่าง ดังนั้น คำว่า ความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา จึงหมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา

สำหรับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของคำรวมถึงคำที่มีนัย ไกลเคียงกัน ได้แก่ ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา และยังได้ศึกษา ถึงคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ได้แก่ ความเสมอภาค ทางการศึกษา ความเท่าเทียมทางการศึกษา รายละเอียดต่าง ๆ มีดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2560) ได้กล่าวว่า ความเสมอภาคทางการศึกษา มีความหมายได้หลายนัย โดยส่วนใหญ่ เน้นความเสมอภาคระหว่างเด็กจากครอบครัวที่มีฐานะแตกต่างกัน ได้แก่ โอกาสเข้าถึง (access) ที่เท่าเทียมกันโอกาสเรียนจบที่เท่าเทียมกัน โอกาสได้งานทำที่เท่าเทียมกัน และโอกาส มีรายได้ใกล้เคียงกัน

เอกรัฐ พิภไทย (2548) ได้กล่าวว่า ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา หมายถึง สภาพการณ์ ที่เด็กทุกคนไม่ได้รับการถ่ายทอดและพัฒนาทักษะความรู้ขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกันในสังคม จนกระทั่งความรู้ทักษะพื้นฐานดังกล่าวนี้เกิดความแตกต่างกันในตัวเด็ก

Dejnozka (1983) ให้ความหมายความเสมอภาคทางการศึกษา (education equality) ว่า เป็นหลักที่ว่านักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมาจากเผ่าพันธุ์ เพศอายุ ชาติกำเนิด ชนชั้น หรือคนพิการ จะได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีลักษณะที่แตกต่างกัน รวมไปถึงปรากฏการณ์ ที่นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทัดเทียมกัน

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) ได้กล่าวว่า ความเท่าเทียมกัน ทางการศึกษาซึ่งเป็นคำที่ตรงข้ามกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาว่า คือความเป็นธรรม ทางการศึกษาที่นักเรียนทุกคนควรได้รับ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนยากจน นักเรียนที่มีผลการเรียนอ่อน นักเรียนในโรงเรียนห่างไกล หรือเป็นผู้อพยพ ฯลฯ

Hill (1982) ให้ความหมายความเท่าเทียมกันทางการศึกษา (equality of education) ว่า ทุกคนจะต้องมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับการศึกษา จนกระทั่งทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดังกล่าวที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกันในตัวเด็ก

สรุปได้ว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา ความได้เปรียบและด้อยเปรียบในประเด็นของโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ความแตกต่างในผลลัพธ์ของการศึกษาและคุณภาพทางการศึกษา

### **นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา**

การพัฒนาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีการเชื่อมโยงแผนการพัฒนา เป้าหมาย และนโยบายอย่างเป็นทางการทั้งประเทศ นับตั้งแต่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals:SDGs) ซึ่งเป็นพันธะสัญญาทางการเมืองเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ในปี 2573 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รวมถึงการปรับโครงสร้างประเทศเพื่อให้เข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 และประเด็นการปฏิรูปประเทศตามวิสัยทัศน์ของรัฐบาลที่จะพาประเทศไปสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ทั้งนี้ในแต่ละแผนการพัฒนามีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

#### **1. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอนาคตประเทศไทยปี 2579 (Sustainable Development Goals: SDGs)**

ประเทศไทยได้ร่วมลงนามกับภาคีสมาชิกในการรับรอง SDGs เพื่อเป็นทิศทางการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับการพัฒนาของโลกระหว่างปี 2016-2030 โดยมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มเป้าหมายหลักๆ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายด้านสังคม (people) กลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ (prosperity) กลุ่มเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม (planet) กลุ่มเป้าหมายด้านสันติภาพ สถาบันที่เข้มแข็งและความยุติธรรม (peace) และกลุ่มเป้าหมายด้านหุ้นส่วนการพัฒนา (partnership) โดยเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559)

#### **2. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)**

สำหรับแนวยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความสุข มีการพัฒนา คุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง โดยมีกรอบแนวทางสำคัญๆ ทั้งหมด 6 ด้าน

คือ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในสังคม การสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจากทั้ง 6 ด้านที่กล่าวมา กรอบแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ คือ การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน โดยมีการยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง และมีการสร้างความมั่นคง และการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญ กับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบไปสู่กลไกการบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้นานที่สุดโดยรัฐให้หลักประกัน การเข้าถึงบริการ และสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2562)

### 3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จัดทำอย่างต่อเนื่อง จากฉบับที่ 9-11 ที่พยายามจะเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัด ได้อย่างมั่นคง ท่ามกลางกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลง โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้มีทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพ ทุณมนุษย์ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน การบริหารจัดการในภาครัฐการป้องกันการทุจริตประพฤตมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและ นวัตกรรม การพัฒนาภาค เมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการพัฒนา

จากแผนฯ ทั้ง 10 ด้าน จะเห็นได้ว่า การจะลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและการเพิ่ม คุณภาพการศึกษานั้น แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ คือ การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพ ทุณมนุษย์และการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีเป้าหมาย เพื่อวางรากฐานให้คนไทย เป็นคนที่สมบูรณ์และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับ

แนวทางที่ได้วางไว้ คือ มีการเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดให้สามารถเข้าถึงการบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึง ได้แก่ การบริการ ด้านสาธารณสุขและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

#### 4. จุดเน้นและแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ) ได้กล่าวถึง จุดเน้นและแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาว่าประกอบด้วย 2 ส่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

##### 4.1 กระแสพระราชดำรัสเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู”

“ให้ครูสอนเด็กให้มีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งกับตัวเอง ให้เด็กที่เรียนเก่งกว่าช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า”

“ให้ครูจัดกิจกรรมให้เด็กทำร่วมกันเพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี”

##### 4.2 นโยบายนายกรัฐมนตรี

1. ทำให้เร็วมีผลสัมฤทธิ์ภายในเดือนกันยายน 2559 ให้มากที่สุด ที่เหลือส่งต่อให้รัฐบาลต่อไป

2. ประชาชน สังคมพึงพอใจ ประเทศได้คนมีคุณภาพ

3. ปรับลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของกระทรวงศึกษาธิการลง

4. เร่งปรับหลักสูตร/ตำราแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม การพิมพ์ตำราต้องคุ้มราคา

5. ผลិតคนให้ทันกับความต้องการของประเทศจบแล้วต้องมีงานทำ เข้าทำงาน AEC ให้ทันปีนี้ ช่วยแก้ไขปัญหาว่างานและปัญหาสังคมได้

6. ปรับหลักสูตร ทำให้เด็ก ครู ผู้ปกครองมีความสุข

7. ใช้สื่อการสอน กระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้กับเด็ก

8. ลดความเหลื่อมล้ำ จัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียมและมีคุณภาพ

9. นำระบบ ICT เข้ามาใช้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและกว้างขวาง

10. เรียนไม่ใช่เพื่อสอบ แต่เรียนให้ได้ทักษะชีวิตอยู่ในยุคโลกไร้พรมแดน

##### 4.3 นโยบายด้านการศึกษา

###### นโยบายทั่วไป

1. การจัดทำแผนงานโครงการเริ่มใหม่

- ต้องเข้าใจจุดหมายว่าทำเพื่ออะไร

- ต้องวาดภาพงานลงในรายละเอียดให้เห็นว่าอะไรคืองานหลัก แล้วมีงานรองอะไรบ้างที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุงานหลัก อะไรที่ต้องทำก่อน อะไรที่ต้องทำทีหลัง

- ต้องมีฐานข้อมูลที่แน่น เช่น จะผลิตนักศึกษาอาชีพ ต้องรู้ว่าตลาดต้องการสาขาอะไรบ้าง แต่ละสาขา ต้องการกี่คน ฐานข้อมูลที่ดีจะทำให้การวิเคราะห์แม่นยำ

## 2. การปรับปรุงแผนงาน/โครงการเดิมที่ไม่สัมฤทธิ์ผล

- หาปัญหาที่ผ่านมามาทำไมทำไมไม่สำเร็จ เช่น ปัญหาอยู่ที่อายุของนักเรียน ปัญหาอยู่ที่ครู ปัญหาอยู่ที่พ่อแม่ ปัญหาอยู่ที่สภาวะแวดล้อม เพราะบางครั้งไม่สามารถแก้ได้ด้วยวิธีใดวิธีเดียว

## 3. แผนงาน/โครงการพระราชดำริ

- โครงการอะไรบ้างที่กระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบโดยตรง  
- โครงการไหน เป็นดำริของพระองค์ใดทำแล้ว และกระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนอย่างไร

## 4. งบประมาณ

- โดยเฉพาะงบลงทุน ให้วางแผนโครงการในงบลงทุนในไตรมาสแรกมาเลย  
- การเสนองบกลางให้เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การทำแผนงานโครงการบางอย่างไม่ต้องใช้งบประมาณใช้งบปกติที่ได้รับและการปรับแผนงานที่ไม่ได้ผลสัมฤทธิ์

- โปร่งใส ตรวจสอบได้  
- ในงานบางโครงการต้องมีการบูรณาการงบประมาณข้ามแห่งก่อนไปบูรณาการกับสำนักงบประมาณ

## 5. เน้นการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร

- จัดให้มีช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นระบบ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย (การประชุมทางไกล โปรแกรมไลน์ ฯลฯ) เพื่อใช้ในการสร้างความเข้าใจในองค์กร สามารถถ่ายทอดคำสั่งไปยังหน่วยรองได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วสามารถรายงานเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

- ทุกหน่วยต้องจัดให้มีแผนการประชาสัมพันธ์ ทั้งเสมาสนเทศ และประชาสัมพันธ์

## 6. อำนาจการเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

- เช่น การเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน/นอกโรงเรียน, ผู้บริหารถูกกล่าวหา, การรวมตัวกันต่อต้านผู้อำนวยการโรงเรียน นักเรียนปวดท้องอาเจียนยกชั้น โรงเรียนถูกขู่วางระเบิด เกิดวาทภัย ฯลฯ ให้ทุกหน่วยไปกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ (อาจจะมียุทธศาสตร์แล้วให้ไปปรับปรุงหรือทำการซักซ้อม)อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด

- ใครต้อง Take Action

- การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ระยะสั้น และระยะยาวทำอะไร
  - การรายงานด่วน ฯลฯ
7. การร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม
- ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมให้ครบวงจร เช่น เข้ามาร่วมกำหนดหลักสูตร
  - การรับนักเรียนเข้าไปทำงานขณะที่ยังศึกษาอยู่การรับนักเรียนเมื่อจบการศึกษา
8. จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานส่วนภูมิภาคและเขตพื้นที่ต่าง ๆ ของแต่ละแห่งเข้าทำงาน
- ทบทวนบทบาทหน้าที่
  - สิ่งใดที่ต้องรู้และยังไม่รู้
  - สิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงหรือไม่
9. โครงการจัดอบรมสัมมนา ต้องตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ ใครควรเข้าร่วมการสัมมนา
- ผลลัพธ์ที่ต้องการ เนื้อหาต้องสัมพันธ์กับเวลา
10. ยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในทุกหลักสูตร
11. ให้มีการนำ ICT เข้ามาใช้ในการบริหารงานในกระทรวงอย่างกว้างขวาง
- ปัจจุบันได้ดำเนินการศูนย์ศึกษาทางไกล (DL Thailand) ให้บูรณาการเข้ากับสถานวิทย์เพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และเครือข่ายของอุดมศึกษาโดยใช้เป็นช่องทางในการสื่อสาร เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา การเสมาสนเทศและการประชาสัมพันธ์
12. ให้ความสำคัญกับเทคนิคการสอนและการสื่อ
13. ให้ความสำคัญกับบรรยากาศในการทำงาน
- ให้ความสำคัญกับการประดับธงประจำพระองค์ของพระราชาวงศ์ไทยและธงชาติไทยในหน่วยงานและสถานศึกษาต่าง ๆ
  - ความสะอาดในพื้นที่รับผิดชอบทุกระดับในเขตพื้นที่
  - การรักษาความปลอดภัย
  - แผนเผชิญเหตุ
14. ให้ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู
- เพื่อให้ครูมีเวลาทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนของนักเรียนอย่างจริงจัง
15. การประเมินเพื่อความก้าวหน้าต้องสอดคล้องกับผลการพัฒนาผู้เรียน ทั้งความรู้และคุณลักษณะและทักษะชีวิต
16. การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ
- โครงการเร่งรัดการขับเคลื่อนตามแผนการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะโครงการสานฝันการกีฬาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้

17. ให้ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การนำเด็กนักเรียน ครูออกนอกห้องเรียน

- สามารถดำเนินการได้หากเป็นการทัศนศึกษาหรือเสริมสร้างประสบการณ์ เช่น ร้าอวยพร การแสดง

- ไม่มีนโยบายให้ครู นักเรียน ต้องออกไปยืนต้อนรับผู้บริหาร

#### นโยบายด้านการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา)

1. การเปลี่ยนค่านิยมอาชีพของผู้ปกครองและนักเรียนให้หันมาเข้าสู่ระบบอาชีวะมากยิ่งขึ้น

- ทวิศึกษา เป็นการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จบแล้วได้วุฒิการศึกษา 2 ใบ สามารถออกไปประกอบอาชีพได้

- ความร่วมมือกับสถานประกอบการ เป็นการจัดการศึกษาระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจริงและเมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ทันที

- การลดเรื่องการทะเลาะวิวาท เพื่อสร้างความปลอดภัย

- ให้ความสนใจกับนักศึกษาทุกคนอย่างทั่วถึง

- ให้โอกาสนักศึกษาเข้าฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อเป็นการสร้างนิสัย

ในการรักการประกอบอาชีพ การตรงต่อเวลา ความอดทน ความมั่นใจตนเองและมองถึงอนาคตข้างหน้า

2. การทำให้วิทยาลัยอาชีวะมีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน

- ให้มีการจัดการศึกษาทางด้านเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์

- การจัดการศึกษาด้านปีโตรเคมี

- การท่องเที่ยว โรงแรม อาหาร มัคคุเทศก์

- การจัดหลักสูตรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศด้านสาธารณสุข โภค และอื่น ๆ

เช่น การเปิดสอนหลักสูตรเกี่ยวกับบรรบารง หลักสูตรการซ่อมแซมยุทโธปกรณ์ และหลักสูตรเกี่ยวกับการบิน

3. จัดการศึกษาอาชีวะมาตรฐานสากล

- การจัดการอาชีวศึกษาอาเซียน ร่วมมือกับกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้ง จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และยุโรปบางประเทศ ได้แก่ อังกฤษ เดนมาร์ก เยอรมัน

### นโยบายด้านการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

1. กำหนดบทบาทการผลิตนักศึกษาให้ชัดเจน ตามความถนัดและความเป็นเลิศของแต่ละสถาบัน เพื่อลดความซ้ำซ้อน
2. Outcome ที่สถาบันอุดมศึกษาควรมี เช่น การวิจัยพัฒนาจนเกิดเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากทรัพยากรท้องถิ่น เพิ่มมูลค่าการส่งออกของประเทศ
3. สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนในการพัฒนาท้องถิ่น

### นโยบายด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

1. การแก้ไขปัญหาเด็กประถม อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้
  - ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่เห็นผลสัมฤทธิ์ชัดเจน เช่น การสอนแบบแจกลูกสะกดคำโดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการสมอง (BBL)
  - กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนชั้น ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ชั้น ป.2 ขึ้นไปต้องอ่านคล่องเขียนคล่อง เป็นต้น
2. การดูแลเด็กออกกลางคัน
  - การดูแลเด็กออกกลางคันให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ เช่น ต้องมีฐานข้อมูลเรื่องนี้หากเด็กจบบอกไปต้องมีระบบติดตามดูแล และหากเด็กออกไปทำงานที่ใด ต้องสนับสนุนให้เรียนต่อในสถานศึกษาของ กศน.
3. ปรับปรุงหลักสูตร
  - การลดเวลาเรียน ลดการบ้านนักเรียน ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข แต่ไม่ใช่ลดเวลา แล้วไปจัดกิจกรรมที่เพิ่มภาระหรือเพิ่มการบ้านให้นักเรียนอีก
  - ไม่ใช่การเรียนเพื่อมาสอบอย่างเดียว
  - ต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กยุคโลกไร้พรมแดนให้นักเรียนคิด/ปฏิบัติมากกว่าท่องจำ
4. การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก
  - การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียน
  - ใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLIT) อย่างจริงจังเต็มรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุน โรงเรียนไกลกังวลให้เป็นโรงเรียนต้นทางที่มีคุณภาพ
5. การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
  - ใช้โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกล DLTV และผ่าน ICT ด้วย DLIT
6. การประเมินครู/นักเรียน/โรงเรียน



- การประเมินครู/นักเรียน/โรงเรียน หาความสมดุล ระหว่างการควบคุม คุณภาพ การศึกษากับภาระงานของครูที่ต้องเพิ่มขึ้นตลอดจนปรับปรุงการคัดสรรครู ผู้บริหาร การประเมิน วิทยฐานะให้เหมาะสม อาจจัดนโยบายที่มาจากส่วนกลาง เพื่อลดภาระครูหรือนำเทคโนโลยี เข้ามาช่วย

#### 7. การดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์ในหน่วยงานและสถานศึกษา

- ควรจัดให้มีระบบในการดูแลรักษาสิ่งของทั้งหมดอย่างแน่นหนา ไม่ว่าจะเป็น อาคาร สถานที่ ยานพาหนะตลอดจนครุภัณฑ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย ระบบการจัดการ แจกจ่าย โดยจะต้องมีตรรกะ มีเหตุมีผลในการแจกจ่าย ไม่ใช่แจกจ่ายตามความเสนาหา จะทำให้เกิด การเลียแข้งเลียขา กัน เป็นเรื่องที่ไม่ดี ระบบการซ่อมบำรุง ควรตั้งทีมเฉพาะขึ้นมาเพื่อบำรุงดูแล รักษาอย่างต่อเนื่อง ทุกวงรอบการใช้งาน พร้อมทั้งมีการรายงานผลการตรวจด้วย โดยเฉพาะ ยานพาหนะจะต้องมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้การบำรุงรักษา มีความต่อเนื่อง การจำหน่าย เพื่อที่จะได้จัดซื้อทดแทน

#### 8. การดูแลเรื่องสวัสดิการ

- ให้ความสำคัญกับการบรรจุ โยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง วิทยฐานะ  
- การแก้ไขปัญหาหนี้สินครูจำนวนกว่าล้านล้านบาท ขณะนี้ได้มีการวางแผนทาง และจัดระบบแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ร่วมกับธนาคารออมสินแล้ว จึงขอฝากให้ครูใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในการดำเนินชีวิต รู้จักใช้ รู้จักเก็บ ไม่แก่งแย่งแข่งขันกัน ขอให้ครูพยายามลดหนี้ลง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างจิตสำนึกในการใช้จ่ายให้กับลูกหลานของตัวเองด้วย

#### 9. การขยายโครงการธนาคารขยะในสถานศึกษา

- ปลุกฝังการคัดแยกขยะและทิ้งขยะให้ถูกที่แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา ในทุกระดับการศึกษาและทุกสังกัด

- ขยายโครงการธนาคารขยะในโรงเรียนสังกัด สพฐ. 38,000 แห่งทั่วประเทศ โดยมอบ สพฐ. ศึกษารายละเอียดเพื่อหาแนวทางขยายโครงการธนาคารขยะให้ครบทุกโรงเรียน ภายในปี 2558

**นโยบายด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย)**

1. การจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมให้ประชาชน ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน

- ทั้งในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เร่งสร้างค่านิยมอาชีวศึกษา

- โดยจัดโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลายของสำนักงาน กศน. เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

### 3. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

- เพื่อให้คนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

4. ดำเนินการปลูกฝังและสร้างอุดมการณ์ให้นักศึกษา กศน. และประชาชนมีความตระหนักในความเป็นชาติกระตุ้นให้เกิดความรักชาติ และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

5. กำหนดให้ กศน. ตำบลเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเชื่อมประสานระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน

### 6. พัฒนาคอนทุกช่วงวัย

- โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต

จากจุดเน้นและแนวทางในการขับเคลื่อนดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยให้ทุกหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการเพื่อสนองตอบนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นแนวทาง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการสนับสนุนการจัดการศึกษา

### **ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน**

จากการศึกษาค้นคว้าสาเหตุ ปัจจัยของความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน มีผู้วิจัยหลายท่านอธิบาย ไว้ดังนี้

Hill & King (1993) การพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้นมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

อุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบูรณ์ (2550) ความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองและชนบท มีผลต่อการได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยคนเมืองมีโอกาสมากกว่าคนชนบท รวมถึงทรัพยากรครัวเรือน อันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็มีผลเช่นกัน โดยครอบครัวที่ยากจนมีแนวโน้มจะได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่ร่ำรวยซึ่งไม่เพียงแต่การมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันเท่านั้น แต่ก็ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพของการศึกษาด้วย

ภัทรนุช ศรประสิทธิ์ (2554) คุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือนและนักเรียนมีผลต่อโอกาส การเข้ารับการศึกษาศึกษาของเด็ก เช่น เพศ อายุ ที่ตั้งครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา ของพ่อแม่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่และรายได้ของครัวเรือน

เป็รื่อง กิจรัตน์ภร (2555) ที่มาและทางออกของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย ในการบรรยาย เรื่อง “ยกเครื่องการศึกษาไทยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ” ว่าที่มาของความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษามาจาก 2 แหล่ง คือ

**1. ความเหลื่อมล้ำจากสภาพทางสังคมไทย** ซึ่งปัจจัยทางสังคมส่งผลต่อความเหลื่อม ล้ำทางการศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1.1 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีสามารถสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีได้มากกว่า ดังที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเด็กจากครอบครัวที่ยากจนทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองมีโอกาที่จะได้รับ การศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า และมีคุณภาพที่ต่ำกว่าเด็กที่มาจากรอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคม สูงกว่า นอกจากนั้นเด็กจากครอบครัวที่ยากจนยังมักจะต้องออกกลางคัน ไม่สามารถเรียน จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

1.2 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากภูมิฐานะ สภาพแวดล้อมและภูมิฐานะ ของเด็กส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประชาชนวัยเด็กในเขตเมืองมีโอกาส จะเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน จากการวิจัยหลายเรื่อง สรุปลงได้ว่าเด็กในกรุงเทพฯได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กหรือชนบท

นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยจะส่งผลโดยตรงต่อความกระตือรือร้น ในการศึกษาเด็กในเขตชุมชนแออัด หรืออยู่ในแหล่งที่มีปัจจัยยั่วยุ เช่น สถานบันเทิง ยาเสพติด อาจหันเหจากการศึกษาได้ง่าย

1.3 ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากสถานะและวัฒนธรรมในครอบครัว วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของครอบครัวเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีผลต่อการศึกษาศึกษาของเด็ก จากการศึกษา พบว่า เด็กในครอบครัวที่มีทั้งพ่อแม่จะมีโอกาสได้เรียนตามเกณฑ์มากกว่าเด็กจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ หรือมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว นอกจากนั้นความเชื่อวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของพ่อและแม่ มีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็กครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษามากจะส่งเสริมและลงทุน ทางการศึกษาให้ลูกมากกว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อย นอกจากนั้นยังมีแนวโน้มว่าพ่อแม่ ที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาเช่นใด มักส่งเสริมลูกให้ไปในทิศทางเดียวกัน

**2. ความเหลื่อมล้ำจากการจัดการศึกษาชาติ** การบริหารการจัดการศึกษาเป็นปัจจัย ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำต่อการศึกษาศึกษาของชาติโดยตรงใน 3 ประเด็นดังนี้

2.1 การจัดสรรงบประมาณและกำลังคนทางการศึกษา สัดส่วนในการจัดงบประมาณทางการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณโดยรวมของประเทศค่อนข้างสูง เช่น การกระจายโรงเรียนไปทั่วประเทศ ส่งเสริมให้มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกภูมิภาค ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาฟรี โดยมุ่งเน้นให้มีความเสมอภาค ทัวถึงและเป็นธรรม อย่างไรก็ตามการจัดสรรงบประมาณยังไม่ทำให้เกิดความเสมอภาคโดยสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตยากจน โดยเฉพาะในชนบทจะได้รับงบประมาณน้อยกว่า มีครูอาจารย์ตามวุฒิน้อยกว่า ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในเขตเมืองโดยเฉพาะเขตกรุงเทพฯ ดังนั้นแม้เด็กไทยจะเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น แต่ผลการเรียนที่เป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จกลับต่ำลง

ความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรงบประมาณจะพบในสถานศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยกลุ่มใหญ่ที่อยู่ในภูมิภาค จะได้รับการจัดสรรงบประมาณโดยเฉลี่ยต่ำกว่ามหาวิทยาลัย ทั้งที่มีงบประมาณและอาจารย์พร้อมแล้ว

2.2 การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาการขาดแคลนครูในบางท้องที่ เช่น เขตชนบทห่างไกล และครูเกินจำนวนนักเรียนในบางท้องที่ เป็นปัญหาที่เผชิญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะครูเกษียณและลาออกก่อนเกษียณ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนที่หายไป อัตราครูที่ขาดแคลน ได้แก่ ครูที่จบด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจนจะขาดครูทางด้านคุณภาพและปริมาณ อันส่งผลต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยตรง

2.3 ระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา แม้การปฏิรูปการศึกษาจะมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาและมีการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) แต่การตรวจประเมินยังเน้นที่ตัวเอกสาร หลักฐานมากกว่าการวัดเชิงคุณภาพตลอดจนการวัดสัมฤทธิ์ผลจากผู้เรียน ซึ่งจะเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการจัดการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนเกือบทั้งหมดจึงผ่านการประเมินคุณภาพโดย สมศ. ครูได้วิทยฐานะ แต่ผลการเรียนของนักเรียนกับตกต่ำ เห็นได้จากผลการสอบด้วยข้อสอบมาตรฐาน เช่น O-NET : Ordinary Nation Education Test และ A-NET : Advance National Educational Test เป็นต้น นอกจากนี้คณะผู้ประเมินคุณภาพควรมีมาตรฐานในระดับเดียวกัน เพื่อให้การประเมินน่าเชื่อถือและเป็นธรรม

รัชวดี แสงมหะหมัด (2560) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเกิดขึ้นจากสภาวะที่เกิดขึ้นในสังคม ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การอาศัยในกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัด โดยในส่วนใหญ่แล้ว เป็นเพราะค่านิยมของตัวเด็กนักเรียนหรือผู้ปกครองเองที่เน้นการแข่งขัน

อีกทั้งระบบการศึกษาที่มีการออกแบบการเรียนการสอนที่ไม่เป็นระบบ ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้นักเรียนที่ต้องการมีการศึกษาที่ดี ๆ ต้องลงทุนกับการศึกษาที่สูงมากขึ้น ในขณะที่อีกกลุ่มคนหนึ่งที่ไม่มีรายได้เพียงพอ หาเช้ากินค่ำจึงได้แต่เพียงส่งลูกหลานให้เข้าเรียนขนาดเล็กหรือตามพื้นที่ห่างไกล และคุณภาพการศึกษาก็ด้อยลงไปด้วย นั่นจึงเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ช่องว่างทางการศึกษาของคนในสังคมต่างกันมากขึ้น

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561) ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา มีสาเหตุความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเนื่องมาจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครู หรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในจังหวัดพื้นที่สูง พบว่ามีสาเหตุ 4 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านนโยบาย นโยบายจากสวทกลางควรมีความมั่นคงและต่อเนื่อง ไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อยตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ควรเป็นนโยบายที่มีความต่อเนื่องและสามารถปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะนโยบายด้านการกระจายอำนาจ ควรให้อิสระสถานศึกษาได้บริหารจัดการแบบการกระจายอำนาจตามขนาดและความพร้อมของสถานศึกษาอย่างจริงจัง ตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ สวทกลางไม่ควรกำหนดโครงการและกิจกรรมใหญ่ปฏิบัติจนขาดความเป็นอิสระที่จะจัดการการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ผู้เรียนและชุมชน โดยเฉพาะควรสนับสนุนวิชาการอย่างเด่นชัด เช่น การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน รวมทั้งกระบวนการกำหนดนโยบายทางการศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายในลักษณะจากล่างขึ้นบน (bottom - up) ที่โรงเรียนควรมีส่วนเสนอแนะนโยบายด้วย

2. ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาขนาดเล็กนักเรียนต่ำกว่า 20 คน ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ควรให้เขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการด้านธุรการและการเงิน เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การเงินและพัสดุ เป็นต้น ควรสนับสนุนครูใหญ่ครบชั้น จัดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีทรัพยากรด้านครู บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณและเทคโนโลยี ไม่เพียงพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย สร้างรูปแบบบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาการร่วมกันตามบริบท

3. ครูและบุคลากร ควรเป็นการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ทั้งด้านครูที่สอนตรงตามสาขาวิชาที่ขาดแคลนที่พิจารณาจากความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่และให้สถานศึกษามีโอกาสได้คัดเลือกหรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูด้วยตนเองในสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็ก

4. งบประมาณ สื่อ นวัตกรรม ควรจัดสรรให้โรงเรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านบริบทขนาดของโรงเรียน ปัญหาและความต้องการพิเศษ จึงควรมีเกณฑ์การพิจารณาที่คำนึงถึง

ความแตกต่างกันและนโยบาย/ทิศทางการพัฒนาการศึกษาของชาติ สำหรับงบประมาณอุดหนุนรายหัว ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อเด็กก่อนปฐมวัยหรืออนุบาลศึกษา เพราะเด็กวัยดังกล่าว เป็นวัยที่สำคัญที่สุดต่อการเจริญเติบโตด้านมันสมองที่ควรได้รับการดูแลใกล้ชิด พบว่า การจัดสรรงบประมาณควรมีเกณฑ์การพิจารณาโดยกำหนดให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเขตพิเศษ การจัดงบประมาณอุดหนุนรายหัวเพิ่มขึ้นมากกว่าเด็กนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ ตามลักษณะความห่างไกล พื้นที่สูง ชายแดนที่มีการดำรงชีวิตที่ยากลำบาก การเดินทางลำบากและการขาดปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

สมจินตนา คุ่มภัย (2563) ได้จำแนกสาเหตุหรือปัจจัยของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย ได้ดังนี้

### 1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

1.1 ระดับรายได้ของครอบครัว ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันด้านอื่น ๆ ในชีวิตมนุษย์ เช่น การศึกษา สุขภาพ โภชนาการ การเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือแม้กระทั่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับการศึกษานั้น บุตรจากครอบครัวที่มีรายได้สูงจะได้รับการศึกษามากกว่าหรือเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพดีกว่าบุตรของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ

1.2 อาชีพของครอบครัวก็มีผลต่อการศึกษาของบุตรไม่ต่างจากรายได้ของครอบครัว คือ ครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างก่อสร้าง จะไม่สามารถส่งให้บุตรเรียนในระดับสูงได้ ตรงข้ามกับครอบครัวที่เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพเฉพาะทาง เช่น ทนายความ วิศวกร แพทย์ ผู้บริหารที่นิยมส่งให้บุตรของตนเรียนในระดับสูง

1.3 ลักษณะของครอบครัว คือ ครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเพียงคนเดียวจะมีโอกาสให้บุตรของตนมีการศึกษาระดับสูงน้อยกว่าครอบครัวที่มีทั้งบิดาและมารดา

1.4 เขตที่อยู่อาศัย เมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ เทศบาล และนอกเขตเทศบาล พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มีระดับการศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และผู้อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีระดับการศึกษาน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนในเขตเมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน มีงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า เด็กในเขตกรุงเทพฯ ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมา คือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กในชนบท

สรุปได้ว่า สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่งผลกระทบต่อการศึกษา นักเรียนที่มาจากรอบครัวยากจนทั้งในกรุงเทพฯ เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ล้วนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าและมีคุณภาพที่ด้อยกว่านักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า

## 2. นักเรียน

คุณลักษณะของนักเรียนย่อมมีผลต่อการเรียนรู้และความต้องการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งประกอบด้วย ความคิดหรือความสามารถในการแก้ปัญหา IQ ซึ่งสติปัญญาของนักเรียนส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพราะเกิดจากความคิด ความจำเขาวัวปัญญา ความเฉลียวฉลาด เป็นต้น นอกจากนี้บุคลิกภาพของนักเรียนก็มีผลต่อผลการเรียนของนักเรียน อาทิ ความรู้รับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความขยัน อดทน เป็นต้น

## 3. สถานศึกษา

นณริฎ พิศลยบุตร (2559) ศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแล้ว พบว่า มีสาเหตุมาจากโรงเรียนมากถึงร้อยละ 47 ซึ่งประกอบด้วย

3.1 ความจำกัดของงบประมาณทางด้านจำนวนเงินและกำลังคนทางการศึกษา ถึงแม้ว่างบประมาณโดยรวมของประเทศค่อนข้างสูง เพื่อกระจายเงินไปยังโรงเรียนทั่วประเทศ ได้เกิดความเสมอภาคทั่วถึงและเป็นธรรม แต่ในความเป็นจริงการจัดสรรงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการยังไม่เกิดความเสมอภาค โดยสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตยากจนในชนบทจะได้รับงบประมาณน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลางในเขตเมืองรวมทั้งเขตกรุงเทพฯ ด้วย นอกจากนี้ยังมีครูอาจารย์ตามวุฒิกการศึกษาต่ำกว่า ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำตามมา

3.2 การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกล แต่สถานศึกษาบางแห่งกลับมีจำนวนครูมากกว่าจำนวนนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นเวลายาวนาน เช่น ครูโอนย้าย เกษียณและลาออกก่อนเกษียณอายุ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนอัตราที่ขาดหายไป อัตราครูที่ขาดแคลนมาก ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนหลายแห่งต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอนแทน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจน ครูทั้งด้านคุณภาพและปริมาณทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามมา

3.3 ภาระงานและการเรียนการสอนของครู กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดภาระงานสอนของครูค่อนข้างสูง ทั้งครูและนักเรียนต้องอยู่ในห้องเรียนเป็นเวลานาน นักเรียนประถมศึกษาไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมงต่อปี ขณะที่ระดับมัธยมศึกษาไม่ต่ำกว่า 1,200 ชั่วโมงต่อปี ถ้าเป็นครูในโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีครูไม่ครบชั้น ครูหนึ่งคนอาจต้องใช้เวลา 1,000 – 2,500 ชั่วโมงต่อปี ทั้งที่ครูมีเวลาทำงานจริงเพียง 1,400 ชั่วโมงต่อปีเท่านั้น หากเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่ม OECD ครูใช้เวลาสอนจริงราวร้อยละ 40-60 ของเวลาทำงานเท่านั้น โดยครูประถมและมัธยมจะใช้เวลาสอน 704 และ 658 ชั่วโมงต่อปีตามลำดับ ชั่วโมงสอนของครูไทยที่มากเกินไป รวมทั้ง ต้องรับผิดชอบงานธุรการที่ต้องใช้เวลาประมาณร้อยละ 20-50 ของเวลาทำงานทั้งหมด ทำให้ครูไม่มีเวลาแสวงหาความรู้

เพิ่มเติมและเตรียมการสอนอย่างมีคุณภาพ แม้ว่าตั้งแต่ปี 2558 กระทรวงศึกษาธิการจะประกาศลดชั่วโมงเรียน ให้เหลือ 800 ชั่วโมงต่อปีก็ตาม แต่ก็พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้นเลย

ในด้านการประเมินผลเพื่อเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งของครู พบว่า เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน ไม่สอดคล้องกับการเพิ่มสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูโดยตรง เพราะผลงานวิชาการที่ใช้พิจารณาวิทยฐานะนั้น มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพของนักเรียนโดยตรง ส่วนมากมักเป็นงานเชิงทฤษฎีการศึกษา ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการเรียนการสอน (อภิชัย พันธเสน, 2558) ซึ่งกรณีที่โรงเรียนมีครูไม่เพียงพอก็ยิ่งส่งผลให้ทำให้ครูไม่มีเวลาด้านการเรียนการสอนแก่นักศึกษาอย่างเต็มที่

3.4 ผู้นำหรือผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่มามีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษามิงานวิจัยจากโรงเรียนดีเด่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผู้นำหรือผู้บริหารโรงเรียน มีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน เช่นกัน โดยผู้นำควรมีลักษณะดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์ วางแผนสำหรับอนาคต แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิด สร้างสรรค์และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 2) มีความรู้และทักษะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านเทคโนโลยีการ จัดการข้อมูลสารสนเทศ และสามารถใช้อีสื่อสังคมออนไลน์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา มีทักษะการจัดการมอบหมายงาน และสามารถจัดการความขัดแย้งได้ดี 3) มีบุคลิกภาพที่ดี คือ มีความฉลาดทาง อารมณ์ น่าเชื่อถือ ศรัทธาทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีภาวะผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่องานและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความยืดหยุ่น 4) มีคุณธรรมจริยธรรมปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรมและบรรทัดฐานที่ดีของสังคม รวมทั้งมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครู คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทำงานโดยยึดหลักกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติราชการและมีความยุติธรรม 5) จัดการเรียนรู้อย่างให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน จัดกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น 6) พัฒนาทีมงานมีมนุษยสัมพันธ์และมีทักษะการสื่อสาร สร้างทีมงาน มีความเป็นประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม 7) พัฒนาชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วม เข้าใจบริบทของชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จัดกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจและความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3.5 ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อม โรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนในเขตเมืองย่อมมีความพร้อมทางกายภาพมากกว่าโรงเรียนในชนบท เช่น อาคารเรียน เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน การสอน และอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการเรียน และการทำกิจกรรมของนักเรียน สิ่งเหล่านี้ นอกจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลแล้ว โรงเรียนยังได้รับเงินบริจาคจากสมาคมผู้ปกครองและสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้สูง ส่วนสภาพแวดล้อม คือ บรรยากาศในโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลการเรียน



เช่น สร้างหรือส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากกว่าการให้นักเรียนมั่วสุมกันในทางที่ไม่ถูกต้อง

วินิจฉัย ภาวะเจริญ และคณะ (2564) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามาจากสภาพทางสังคมไทย โดยมี 3 ประเด็น ดังนี้

1. ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวดี ส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อการออกจากการศึกษาภาคกลางคืน และยังได้รับการศึกษาตามที่ต้องการและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

2. ภูมิฐานะสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยประชากรวัยเด็กในเขตเมืองมีโอกาสจะเข้าถึงการศึกษได้ง่ายกว่า ทั้งด้านระยะทางและคุณภาพของ โรงเรียน

3. สภาวะและวัฒนธรรมในครอบครัว เด็กในครอบครัวที่มีความพร้อมและอบอุ่น จะได้รับความใส่ใจ สนใจจากผู้ปกครอง ทั้งพ่อและแม่ จะมีโอกาสได้เรียนตามเกณฑ์มากกว่าเด็กจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่หรือมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว ประเด็นดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นปัญหาการเรียนออนไลน์ที่ส่งผลให้นักเรียนจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำถูกละเลยไว้เบื้องหลัง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำตารางสังเคราะห์ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการสังเคราะห์ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา

ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา	Hill & King (1993)	อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ และปัทมา อมรสิริ สมบูรณ์ (2550)	ภัทรนุช ศรประสิทธิ์ (2554)	เป็รื่อง กิจรัตน์ภร (2555)	รัชวดี แสงมหะหมัด (2560)	พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561)	สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561)	สมจินตนา คุ่มภัย (2563)	วินิจ ผาเจริญ และคณะ (2564)	ความถี่
1. ด้านเศรษฐกิจและสังคม	/	/	/	/	/	/	/	/	/	8
2. ด้านคุณภาพทางการศึกษา			/	/		/				3
3.ด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม		/	/	/				/	/	5
4. ด้าน สภาวะ และวัฒนธรรม ในครอบครัว				/				/	/	3
5. ด้านการจัดสรรงบประมาณ ทางการศึกษา				/			/	/		3
6. ด้านการจัดสรรอัตราครูและ บุคลากรทางการศึกษา				/		/	/	/		4
7. ด้านทรัพยากรการเรียนการสอน							/			2
8. ด้านนโยบายทางการศึกษา							/	/		2
9. ด้านการบริหารจัดการ							/	/		2

จากตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ผู้วิจัยเลือกความถี่ ตั้งแต่ 4 ขึ้นไปมาใช้ในการวิจัย สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม และด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา

## ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา มี 3 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

### 1. ด้านเศรษฐกิจและสังคม

Hill & King (1993) กล่าวว่า การพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้นมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

อุมารณณ์ ภัทรวาณิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์ (2550) กล่าวว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็มีผลเช่นกัน โดยครอบครัวที่ยากจนมีแนวโน้มจะได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่ร่ำรวย

ภัทรนุช ศรประสิทธิ์ (2554) กล่าวว่า คุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือน และนักเรียน มีผลต่อโอกาสการเข้ารับการศึกษาของเด็ก เช่น เพศอายุที่ตั้ง ครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาของพ่อแม่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ และรายได้ของครัวเรือน

เปรี๊ยะ กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีสามารถสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีได้มากกว่าดังที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเด็กจากครอบครัวที่ยากจนทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองมีโอกาที่จะได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า และมีคุณภาพที่ต่ำกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า นอกจากนั้นเด็กจากครอบครัวที่ยากจนยังมักจะต้องออกกลางคัน ไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

รัชวดี แสงมหะหมัต (2560) กล่าวว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การศึกษาที่ดี ๆ ต้องลงทุนกับการศึกษาที่สูงมากขึ้น ในขณะที่อีกกลุ่มคนหนึ่งที่ไม่มีรายได้เพียงพอหาเข้ากินค่าจึงได้แต่เพียงส่งลูกหลานให้เข้าเรียนขนาดเล็ก หรือตามพื้นที่ห่างไกล

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561) ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา มีสาเหตุความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเนื่องมาจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครู หรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวว่า ระดับรายได้ของครอบครัว ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันด้านอื่นๆในชีวิตมนุษย์ เช่น การศึกษา สุขภาพ โภชนาการ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือแม้กระทั่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับการศึกษานั้นบุตรจากครอบครัวที่มีรายได้สูงจะได้รับการศึกษามากกว่า หรือเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพดีกว่าบุตรของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ

วินิจ ผาเจริญ และคณะ (2564) กล่าวว่า ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อการออกจากการศึกษากลางคัน และยังได้รับการศึกษาตามที่ต้องการและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

สรุปได้ว่า ด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ ซึ่งครัวครอบที่มีรายได้สูง จะสามารถส่งให้บุตรหลานมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพดี และมีระดับที่สูงกว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย นอกจากนั้นบุตรหลานจากครอบครัวที่ยากจน จะได้เข้าเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กหรือมักจะต้องออกกลางคัน ไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ อีกทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมยังเป็นตัวกำหนดความแตกต่างทางการศึกษาจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งหากพ่อแม่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงจะสามารถกำหนดการศึกษาของบุตรหลานได้

## 2. ด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม

อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์ (2550) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองและชนบท มีผลต่อการได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยคนเมืองมีโอกาสมากกว่าคนชนบท รวมถึง ทรัพยากรครัวเรือน อันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็ส่งผลเช่นกัน โดยครอบครัวที่ยากจนมีแนวโน้มจะได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่ร่ำรวย ซึ่งไม่เพียงแต่การมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันเท่านั้น แต่ก็ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพของการศึกษาด้วย

ภัทรนุช ศรประสิทธิ์ (2554) กล่าวว่า คุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือน และนักเรียน มีผลต่อโอกาสการเข้ารับการศึกษาของเด็ก เช่น เพศ อายุ ที่ตั้งครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษาของพ่อแม่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ และรายได้ของครัวเรือน

เปรี๊ยะ กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากภูมิลำเนา สภาพแวดล้อมและภูมิลำเนาของเด็กส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประชาชนวัยเด็กในเขตเมืองมีโอกาสจะเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน จากการวิจัยหลายเรื่อง สรุปได้ว่าเด็กในกรุงเทพฯ ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กหรือชนบท

นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยจะส่งผลโดยตรงต่อความกระตือรือร้นในการศึกษาเด็กในเขตชุมชนแออัด หรืออยู่ในแหล่งที่มีปัจจัยย่ำแย่ เช่น สถานบันเทิง ยาเสพติด อาจหันเหจากการศึกษาได้ง่าย

สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวว่า เขตที่อยู่อาศัย เมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ผู้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ เทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มีระดับการศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและผู้อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีระดับการศึกษาน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนในเขตเมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน มีงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า เด็กในเขตกรุงเทพฯ

ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กในชนบท

วินิจ ผาเจริญ และคณะ (2564) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามาจากสภาพทางสังคมไทย ภูมิฐานะสภาพแวดล้อมของเด็ก โดยประชากรวัยเด็กในเขตเมืองมีโอกาสจะเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่า ทั้งด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน

สรุปว่า ด้านภูมิฐานะและสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญในการได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษา สภาพแวดล้อมหรือภูมิฐานะที่ห่างไกลความเจริญ รวมไปถึงการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เสี่ยงภัยหรือแหล่งขี้ยุ่ยต่าง ๆ จะส่งผลให้เด็กขาดโอกาสการเข้ารับการศึกษาที่มีคุณภาพและในระดับสูงที่ขึ้น อีกทั้งสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวที่มองว่าการมีรายได้เพื่อดำรงชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญกว่าการศึกษา

### 3. ด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา

เป็รื่อง กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาการขาดแคลนครูในบางท้องที่ เช่น เขตชนบทห่างไกลและครูเกินจำนวนนักเรียนในบางท้องที่ เป็นปัญหาที่เผชิญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะครูเกษียณและลาออกก่อนเกษียณ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนที่หายไป อัตราครูที่ขาดแคลนได้แก่ ครูที่จบด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจนจะขาดครูทางด้านคุณภาพและปริมาณ อันส่งผลต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยตรง

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำในการศึกษา มีสาเหตุความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเนื่องมาจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครูหรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม

สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561) กล่าวว่า ครูและบุคลากรควรเป็นการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ทั้งด้านครูที่สอนตรงตามสาขาวิชาที่ขาดแคลนที่พิจารณาจากความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่และให้สถานศึกษามีโอกาสได้คัดเลือกหรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูด้วยตนเองในสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็ก

สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวว่า การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกลแต่สถานศึกษาบางแห่งกลับมีจำนวนครูมากกว่าจำนวนนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นเวลายาวนาน เช่น ครูโอนย้าย เกษียณและลาออกก่อนเกษียณอายุ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนอัตราที่ขาดหายไป อัตราครูที่ขาดแคลนมาก ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์

คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนหลายแห่งต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอนแทน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจน ครูทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามมา

สรุปว่า ด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลหรือมีจำนวนนักเรียนน้อย จะไม่ได้รับการจัดสรรและดูแลเรื่องบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษา มีครูไม่ครบชั้น ครูไม่ตรงสาขาวิชาที่ควรมีในสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนในสถานศึกษานั้น ๆ ได้รับการศึกษาที่ไม่ตรงตามมาตรฐานการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง รวมไปถึงขาดโอกาสที่ควรจะได้รับเท่ากับผู้เรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่

### บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

#### สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ตั้งอยู่ที่ 52 หมู่ 6 ตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 54000 มีภารกิจในการบริหารและจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น(ขยายโอกาสทางการศึกษา) ในส่วนที่รับผิดชอบจำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองแพร่ อำเภอร่องวาง อำเภอสองและอำเภอหนองม่วงไข่ โดยแบ่งงานออกเป็น 9 กลุ่ม 1 หน่วย ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
2. กลุ่มนโยบายและแผน
3. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
4. กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์
5. กลุ่มบริหารงานบุคคล
6. กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
7. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
8. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
9. หน่วยตรวจสอบภายใน
10. กลุ่มกฎหมายและคดี

**วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม เป้าประสงค์หลัก กลยุทธ์ เป้าหมาย นโยบาย**

#### วิสัยทัศน์ (Vision)

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยี และวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

### พันธกิจ (Mission)

1. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ยึดมั่นในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสมรรถนะและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน

2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นมืออาชีพ พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อบูรณาการสู่คุณภาพการศึกษา

### เป้าประสงค์ (GOAL)

1. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์ มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมืองพลโลกที่ดี (Global Citizen) พร้อมก้าวสู่สากล นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามสมรรถนะวิชาชีพให้เป็นมืออาชีพ สร้างนวัตกรรมหรือวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ รวมทั้งมีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาและสถานศึกษาบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการทำงานแบบบูรณาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วน

### กลยุทธ์ (Strategy)

1. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพ

2. การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับรายสาระวิชาและกลุ่มเครือข่ายการศึกษา

3. การพัฒนาสถานศึกษา ตามบริบทของพื้นที่ ระดับตำบล อำเภอและบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ

4. การพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มเครือข่ายการศึกษาและภาคีเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนตามหลักธรรมาภิบาล

### จุดเน้น/มาตรการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ/ตัวชี้วัดความสำเร็จ (Focus Function/Focus Area/ Focus Agenda)

1. ผู้เรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามตัวชี้วัดคุณภาพผู้เรียนอยู่ระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสัมฤทธิ์ผลตามตัวชี้วัดความสำเร็จของครู และบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3. สถานศึกษาทุกแห่ง มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพตามบริบทของสถานศึกษา และมีผลการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษาอยู่ระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีผลการประเมินมาตรฐานตามตัวชี้วัดในภาพรวม อยู่ในระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
5. ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการบูรณาการการทำงานแบบมีส่วนร่วมและมีผลการประเมินความพึงพอใจ อยู่ในระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพรัตน์ ไบยา (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีหลายด้าน คือ ด้านนักเรียนและครอบครัว ได้แก่ ทรัพยากรทางการเรียนที่บ้าน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง ด้านครู ได้แก่ คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลาย ด้านสถานศึกษา ได้แก่ การกระจายอำนาจ ด้านหลักสูตร

สมจินตนา คุ่มภัย (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง โรงเรียนมัธยมในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนมัธยมในเขตเมือง และโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง พบว่า โรงเรียนมัธยมนอกเขตเมืองมีความเหลื่อมล้ำจากโรงเรียนมัธยมในเขตเมือง ทั้งด้านคุณลักษณะของผู้เรียน รายได้ ที่อยู่อาศัย การจัดการสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน รูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้

ภัทรชัย อุทาพันธ์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทย วยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19 พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา



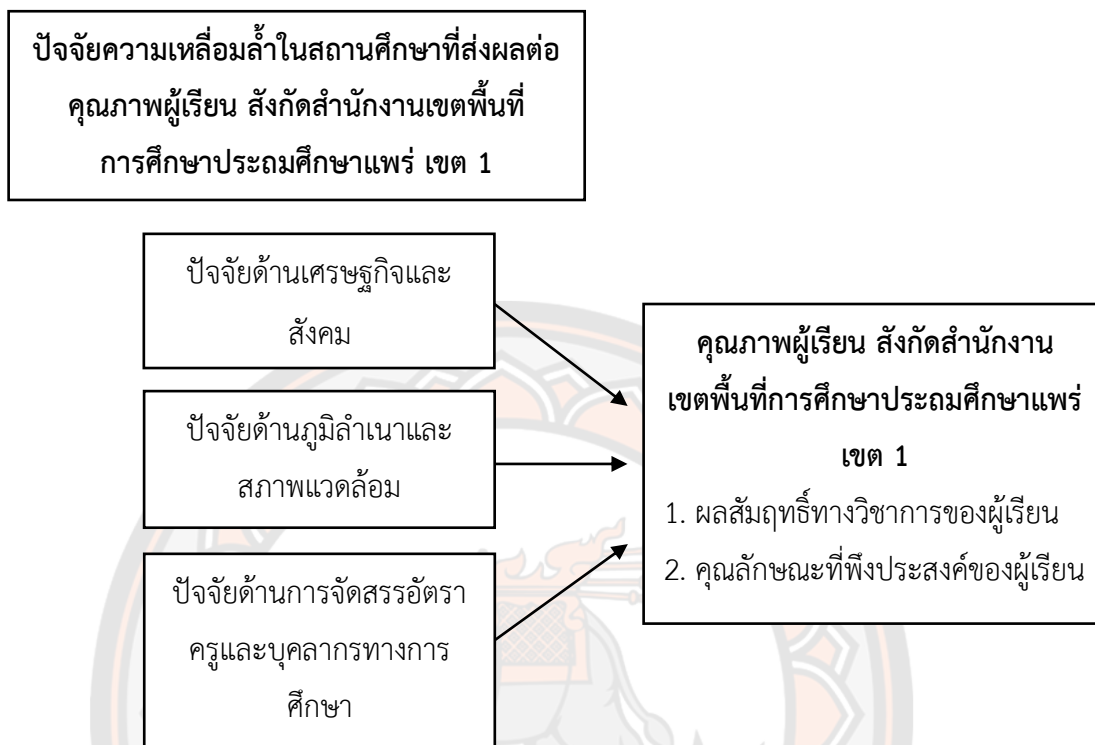
คือ ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่นักเรียนนักศึกษาได้รับ ช่วงสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 มีสาเหตุมาจากสภาพเศรษฐกิจ ปัจจัยภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน รวมถึงคุณภาพและมาตรฐานที่แตกต่างกันของสถานศึกษาต่าง ๆ และระดับการศึกษาของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น ดังนั้น ในช่วงของการปรับวิถีชีวิตใหม่ที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และไม่มีโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ทำให้ออกโอกาสในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนในสังคมและภูมิภาคลดน้อยลง

สุพจน์ มาลานิยม (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง กับดักความเหลื่อมล้ำ : รายได้กับการศึกษา พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามี ความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทาง รายได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้น เช่นกัน โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้กับการศึกษา 4 ประการ ได้แก่ 1) ความแตกต่างทางทักษะในการทำงาน 2) ความแตกต่างของโอกาสในการไต่งานทำ 3) ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ และ 4) ความแตกต่างทางสังคมที่อาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแสดงให้เห็นถึงบุคคลที่มีรายได้สูงจะสามารถลงทุนทางการศึกษาได้ ในขณะที่บุคคลที่มีข้อจำกัดทางรายได้ไม่สามารถลงทุนทางการศึกษาได้ รายได้จึงถือว่าเป็นกับดักทางการศึกษา (Education Trap) ที่ทำให้บุคคลไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่ดีได้

มัทยา บุตรงาม (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศ พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางรายได้มีความสัมพันธ์กันทั้งสองทาง หากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นด้วย และถ้าหากความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน และปัจจัยที่ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

อุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความไม่เท่าเทียมทางด้านการศึกษา : เมืองและชนบท พบว่า ความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองและชนบทมีผลต่อการได้รับโอกาสทางการศึกษา โดยคนเมืองมีโอกาสมากกว่าคนชนบท รวมถึง ทรัพยากรครัวเรือน อันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็มีผลเช่นกัน โดยครอบครัวที่ยากจนมีแนวโน้มจะได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่ร่ำรวย ซึ่งไม่เพียงแต่การมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันเท่านั้น แต่ก็ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพของการศึกษาด้วย

### กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

**ประชากร** ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 65 คน และข้าราชการครู จำนวน 657 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 722 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ของปีการศึกษา 2565

**กลุ่มตัวอย่าง** ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 65 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และข้าราชการครู จำนวน 186 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนตามสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน 251 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ของปีการศึกษา 2565 แสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปีการศึกษา 2565

อำเภอ	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู	ผู้บริหาร สถานศึกษา	ครู
อำเภอเมือง	23	261	23	74
อำเภอร้องกวาง	16	170	16	48
อำเภอสอง	20	194	20	55
อำเภอหนองม่วงไข่	6	32	6	9
<b>รวม</b>	<b>65</b>	<b>657</b>	<b>65</b>	<b>186</b>

## เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

### ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และข้าราชการครูที่มีต่อปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้งของสถานศึกษา ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย จำนวน 21 ข้อ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 7 ข้อ
2. ปัจจัยด้านภูมิลาเนาและสภาพแวดล้อม จำนวน 9 ข้อ
3. ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 ข้อ

มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ในส่วนของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ใช้วิธีการให้คะแนนตามน้ำหนักของตัวเลือก ดังนี้

- |           |  |
|-----------|--|
| 5 หมายถึง | ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด  |
| 4 หมายถึง | ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก        |
| 3 หมายถึง | ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง    |
| 2 หมายถึง | ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย       |
| 1 หมายถึง | ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด |

ตอนที่ 3 คุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ด้าน จำนวน 31 ข้อ ดังนี้

1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน จำนวน 16 ข้อ
2. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จำนวน 15 ข้อ

มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ในส่วนของคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ใช้วิธีการให้คะแนนตามน้ำหนักของตัวเลือก ดังนี้

- |           |  |
|-----------|--|
| 5 หมายถึง | ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด |
| 4 หมายถึง | ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก       |

- 3 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

### การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา และองค์ประกอบคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งออกเป็นตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม 2) ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม และ 3) ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำ
5. หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้
  - 5.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตรุประชีวิน อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารวิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
  - 5.2 นางวิมลสิริ ประเทือง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
  - 5.3 ส.ต.ต.สำราญ คำเฟื่องฟู ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งแก้ว (คันธวงค์วิทยาการ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
 โดยเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้อง มีดังนี้
  - +1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนี้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
  - 0 หมายถึง ไม่แนใจว่าข้อคำถามนี้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
  - 1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนี้ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

$\sum R$  คือ ผลรวมของผลคะแนนผลการตัดสินข้อคำถามของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินความสอดคล้อง ของข้อคำถามกับเนื้อหา มีดังนี้

ถ้า  $IOC \geq 0.5$  ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ถ้า  $IOC < 0.5$  ถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

กำหนดค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้ค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

7. นำแบบสอบถามไปทดลอง (try - out) กับผู้บริหารและข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน แล้วหาคุณภาพ โดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

7.1 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Index) โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.83

7.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าอำนาจจำแนก มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) ปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.86 - 0.95

ผลการหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แสดงได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ที่	ด้าน	ค่าความเชื่อมั่น	ค่าอำนาจจำแนก
1	แบบสอบถามด้านเศรษฐกิจและสังคม	0.87	0.51 - 0.75
2	แบบสอบถามด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม	0.90	0.22 - 0.83
3	แบบสอบถามด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา	0.86	0.59 - 0.73
4	แบบสอบถามด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน	0.95	0.57 - 0.81
5	แบบสอบถามด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	0.94	0.64 - 0.77

8. ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

9. นำข้อมูลจากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

#### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ไปติดต่อขออนุญาตและประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 251 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 251 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 100

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์และ

นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยการดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ที่ตั้งของสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้วยค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 121)

2.1 ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความว่า ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความว่า ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความว่า ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความว่า ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความว่า ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความว่า คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความว่า คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความว่า คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

กลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความว่า คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความว่า คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

ที่สุด



3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ การแปลความหมายตามเกณฑ์ของ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2550, หน้า 144) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 ขึ้นไปถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับ สูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61- 0.80 ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับ ค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41- 0.60 ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับ ปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21- 0.40 ถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับ ค่อนข้างต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.20 ลงมาถือว่ามีความสัมพันธ์กัน ในระดับ ต่ำ

4. การทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) ของตัวแปรพยากรณ์ ด้วยการวิเคราะห์ค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามเกณฑ์ของ (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2548, หน้า 182 - 183) ดังนี้

4.1 ค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์มีความเป็นอิสระต่อกัน

4.2 ค่า Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์มีความเป็นอิสระต่อกัน

5. การค้นหาตัวแปรพยากรณ์ของคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Linear Regression Analysis)

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตอนที่ 5 ผลการค้นหาค่าตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน ใช้ตารางประกอบการบรรยายโดยมีรายละเอียดดังนี้

#### สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$X_1$	แทน	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
$X_2$	แทน	ปัจจัยด้านภูมิฐานะและสภาพแวดล้อม
$X_3$	แทน	ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา
$Y$	แทน	คุณภาพผู้เรียน
$R$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาคูณ
$R^2$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจหาคูณ
$R^2_{adj}$	แทน	ค่า $R^2$ ที่ปรับแก้แล้ว
$SE_{est}$	แทน	ค่าที่แสดงระดับของความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการใช้ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมดมาพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์
$B$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวที่จะนำมาสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$\beta$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวที่จะนำมาสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$SE_b$	แทน	ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยสำหรับแต่ละตัวแปร
$A$	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์
$\hat{Y}$	แทน	สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ
$\hat{Z}_y$	แทน	สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน



ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง ที่ตั้งของสถานศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มตัวอย่าง n = 251	
	จำนวน	ร้อยละ
<b>1. ตำแหน่ง</b>		
ผู้บริหารสถานศึกษา	65	25.90
ครู	186	74.10
<b>รวม</b>	<b>251</b>	<b>100.00</b>
<b>2. ที่ตั้งของสถานศึกษา</b>		
อำเภอเมือง	96	38.25
อำเภอร่องขวาง	65	25.89
อำเภอสอง	75	29.88
อำเภอหนองม่วงไข่	15	5.98
<b>รวม</b>	<b>251</b>	<b>100.00</b>
<b>3. ประสบการณ์การทำงาน</b>		
น้อยกว่า 5 ปี	54	21.51
5 - 10 ปี	81	32.27
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	116	46.22
<b>รวม</b>	<b>251</b>	<b>100.00</b>
<b>4. วุฒิกการศึกษา</b>		
ปริญญาตรี	110	43.82
สูงกว่าปริญญาตรี	141	56.18
<b>รวม</b>	<b>251</b>	<b>100.00</b>

จากตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งที่ตั้งของสถานศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 ตำแหน่งครู จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 74.10 ที่ตั้งของสถานศึกษาอำเภอเมือง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 38.25 อำเภอร่องวาง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 25.89 อำเภอสอง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 29.88 อำเภอหนองม่วงไข่ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.98 ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 21.51 ประสบการณ์การทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 32.27 ประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 46.22 วุฒิกศศึกษาปริญญาตรี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 43.82 และวุฒิกศศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 56.18



ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ  
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวม

ที่	รายการ	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	3.94	0.67	มาก	2
2	ปัจจัยด้านภูมิภานาและสภาพแวดล้อม	3.76	0.83	มาก	3
3	ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและ บุคลากรทางการศึกษา	4.04	0.65	มาก	1
	รวม	3.91	0.62	มาก	-

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.91) เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัย พบว่า  
ปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับ  
มาก ( $\bar{X}$  = 4.04) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.94)  
และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิภานาและสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.76)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ  
 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ  
 และสังคม

ข้อ	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	รายได้ของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียน เข้าศึกษาในโรงเรียน	4.01	0.88	มาก	2
2	รายได้ของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียน เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	3.99	0.87	มาก	3
3	ครอบครัว ให้ความสำคัญกับรายได้ มากกว่าการศึกษาของผู้เรียน	3.88	0.91	มาก	5
4	ภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษา ที่มีคุณภาพ	4.11	0.79	มาก	1
5	อาชีพของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียน เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	3.98	0.92	มาก	4
6	แหล่งทุนการศึกษาของสถานศึกษา ในการสนับสนุนผู้เรียนที่ขาดแคลน ทุนทรัพย์	3.84	0.91	มาก	6
7	ครอบครัวของผู้เรียน ขาดการสนับสนุน ให้ผู้เรียนศึกษาจนจบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	3.78	1.02	มาก	7
รวม		3.94	0.67	มาก	-

จากตาราง 7 พบว่า ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
 ประถมศึกษาแพร่เขต 1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$  = 3.94)  
 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ในการส่ง  
 ผู้เรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$  = 4.11) รองลงมา ได้แก่  
 รายได้ของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x}$  = 4.01)

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครอบครัวของผู้เรียน ขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาจนจบ  
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.78$ )





ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ  
 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้านภูมิลำเนา  
 และสภาพแวดล้อม

ข้อ	ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือนของผู้เรียน ห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาส การเข้าถึงการศึกษา	3.67	1.07	มาก	8
2	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือนของผู้เรียน ห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาส การเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	3.77	0.99	มาก	4
3	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือนของผู้เรียน ห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาส เข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ	3.83	0.92	มาก	2
4	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นที่สูง ในการเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษา ของผู้เรียน	3.73	1.10	มาก	6
5	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นที่สูง ในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ของผู้เรียน	3.79	1.08	มาก	3
6	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นที่สูง ในความกระตือรือร้นและความสนใจ การศึกษาของผู้เรียน	3.75	1.01	มาก	5
7	สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยย่อย เช่น สถานบันเทิง ในการเข้ารับการศึกษา ในสถานศึกษาของผู้เรียน	3.58	1.24	มาก	9
8	สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยย่อย เช่น ยาเสพติด ในการเข้ารับการศึกษา ในสถานศึกษาของผู้เรียน	3.72	1.14	มาก	7

ข้อ	ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
9	ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เห็น ความสำคัญของการศึกษา	4.00	0.85	มาก	1
<b>รวม</b>		<b>3.76</b>	<b>0.83</b>	<b>มาก</b>	<b>-</b>

จากตาราง 8 พบว่า ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ที่เห็นความสำคัญของการศึกษา อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.00) รองลงมา ได้แก่ ภูมิลำเนาและที่ตั้ง คริวเรือนของผู้เรียนห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาสเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.83) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยยั่วๆ เช่น สถานบันเทิง ในการเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.58)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำ  
 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้านการจัดสรร  
 อัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อ	ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและ บุคลากรทางการศึกษา	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทาง การศึกษา ในสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกล ที่มีจำนวนนักเรียนน้อย	3.94	0.89	มาก	4
2	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการ ศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาครูสอนไม่ครบชั้น	4.04	0.92	มาก	3
3	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทาง การศึกษาตรงสาขาวิชาที่สอน เพื่อให้ ผู้เรียนในสถานศึกษาได้รับการศึกษา ที่ตรงตามมาตรฐานการจัดการศึกษา	4.08	0.83	มาก	1
4	การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.06	0.77	มาก	2
5	การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับผู้เรียน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่	4.08	0.81	มาก	1
<b>รวม</b>		<b>4.04</b>	<b>0.65</b>	<b>มาก</b>	<b>-</b>

จากตาราง 9 พบว่า ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่  
 การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา  
 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด  
 ได้แก่ การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียน

การสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.08$ ) รองลงมา ได้แก่ การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาตรงสาขาวิชาที่สอน เพื่อให้ผู้เรียนในสถานศึกษาได้รับการศึกษาที่ตรงตามมาตรฐานการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.08$ ) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลที่มีจำนวนนักเรียนน้อย อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.94$ )



ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการศึกษาคุณภาพผู้เรียน  
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ด้านที่	รายการ	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของ ผู้เรียน	3.97	0.55	มาก	2
2	ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียน	4.21	0.47	มาก	1
	รวม	4.09	0.47	มาก	-

จากตาราง 10 พบว่า การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่  
การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน  
พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.21)  
รองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.97)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับคุณภาพผู้เรียน  
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านผลสัมฤทธิ์  
ทางวิชาการของผู้เรียน

ข้อ	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของ ผู้เรียน	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐาน ในการจัดการความรู้ด้วยตนเอง	3.91	0.75	มาก	11
2	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดี พร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	4.05	0.67	มาก	3
3	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดี ในการทำงาน	4.08	0.71	มาก	2
4	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ต่างๆ	4.11	0.71	มาก	1
5	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนก แยกแยะในการเรียนและทำงาน	3.92	0.76	มาก	10
6	ผู้เรียนมีความสามารถในการใคร่ครวญ ไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ ในการเรียน	3.86	0.75	มาก	13
7	ผู้เรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่าง มีเหตุผล	3.88	0.82	มาก	12
8	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และ ประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ ๆ ออกมาเป็นชิ้นงาน ผลผลิต หรือโครงการ	3.86	0.79	มาก	13
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.00	0.68	มาก	5
10	ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านตามเกณฑ์ ในระดับชั้นของผู้เรียน	4.03	0.64	มาก	4

ข้อ	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของ ผู้เรียน	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
11	ผู้เรียนมีทักษะในการเขียนตามเกณฑ์ ในระดับชั้นของผู้เรียน	3.99	0.69	มาก	6
12	ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสารตามเกณฑ์ ในระดับชั้นของผู้เรียน	4.00	0.65	มาก	5
13	ผู้เรียนมีทักษะการคิดคำนวณตาม เกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน	3.96	0.75	มาก	8
14	ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ในบทเรียนที่เรียน	3.99	0.72	มาก	6
15	ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนในระดับสถานศึกษา	3.98	0.66	มาก	7
16	ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับชาติ	3.94	0.76	มาก	9
<b>รวม</b>		<b>3.97</b>	<b>0.55</b>	<b>มาก</b>	<b>-</b>

จากตาราง 11 พบว่า การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดีต่ออาชีพต่างๆ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.11) รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดีในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.08) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ออกมาเป็นชิ้นงาน ผลผลิตหรือโครงการ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.86)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับคุณภาพผู้เรียน  
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านคุณลักษณะ  
ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

ข้อ	ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ผู้เรียนปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเอง	4.21	0.62	มาก	7
2	ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านึงถึงความถูกต้องและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	4.15	0.66	มาก	11
3	ผู้เรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	4.13	0.72	มาก	12
4	ผู้เรียนเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์	4.23	0.67	มาก	6
5	ผู้เรียนเอาใจใส่ต่อการเรียนและรับผิดชอบในงานที่ทำ	4.08	0.74	มาก	13
6	ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ ขยัน มุ่งมั่นในการเรียน	4.13	0.73	มาก	12
7	ผู้เรียนภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและประเพณีไทย	4.28	0.66	มาก	3
8	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย	4.28	0.67	มาก	3
9	ผู้เรียนเห็นคุณค่าในภาษาไทยและใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.16	0.68	มาก	10
10	ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	4.19	0.62	มาก	9
11	ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมได้	4.29	0.66	มาก	2
12	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพของโรงเรียน	4.27	0.65	มาก	4



ข้อ	ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียน	n = 251		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
13	ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข	4.37	0.61	มาก	1
14	ผู้เรียนกล้าแสดงออก มีความเป็นตัว ของตัวเองโดยอยู่ในกรอบที่ถูกต้อง	4.24	0.62	มาก	5
15	ผู้เรียนร่างกายและเสื้อผ้าสะอาด	4.20	0.61	มาก	8
รวม		4.21	0.47	มาก	-

จากตาราง 12 พบว่า การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.37) รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมได้ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.29) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้เรียนเอาใจใส่ต่อการเรียนและรับผิดชอบในงานที่ทำ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  = 4.08)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 251 คน โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติก่อนนำไปวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แสดงได้ดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตัวแปร	X <sub>1</sub>	X <sub>2</sub>	X <sub>3</sub>	Y1
X <sub>1</sub>	1	-	-	-
X <sub>2</sub>	0.697**	1	-	-
X <sub>3</sub>	0.620**	0.538**	1	-
Y	0.397**	0.366**	0.435**	1

\*\*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 อยู่ระหว่าง 0.366 - 0.435 ตัวแปรที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา (X<sub>3</sub>) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.435 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (X<sub>1</sub>) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.397 อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนตัวแปรที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม (X<sub>2</sub>) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.366 อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวมีความสัมพันธ์มีทิศทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.366 - 0.435 ซึ่งตัวแปรพยากรณ์แต่ละคู่ มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์

ความเป็นอิสระของตัวแปรพยากรณ์ด้วยค่าสถิติ Tolerance และ Variance Inflation Factor: VIF เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวมีความเป็นอิสระต่อกัน และไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity)



ตอนที่ 5 ผลการค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยความเหลื่อมล้ำ  
 ในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่  
 เขต 1

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นอิสระของตัวแปรพยากรณ์ ค่าสถิติ Tolerance และ  
 Variance Inflation Factor (VIF)

ที่	ตัวแปรพยากรณ์	Collinearity Statistics	
		Tolerance	VIF
1	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ( $X_1$ )	0.429	2.330
2	ปัจจัยด้านภูมิทำเลและสภาพแวดล้อม ( $X_2$ )	0.496	2.018
3	ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากร ทางการศึกษา ( $X_3$ )	0.593	1.686

จากตาราง 14 พบว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว มีค่า Tolerance ต่ำสุด คือ 0.429  
 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ต้องมากกว่า 0.1 และค่า VIF มีค่าระหว่าง 1.686 – 2.330 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10  
 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัวมีความเป็นอิสระต่อกัน จึงไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ  
 (Multicollinearity) ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้

การค้นหาตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผล  
 ต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์  
 ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Linear Regression Analysis) ดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตัวแปรพยากรณ์	B	SE <sub>b</sub>	$\beta$	t	Sig.
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (X <sub>1</sub> )	0.114	0.070	0.140	1.632	.104
ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม (X <sub>2</sub> )	0.075	0.053	0.114	1.425	.155
ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา (X <sub>3</sub> )	0.242	0.061	0.288	3.947*	.000
R	=	0.471			
R <sup>2</sup>	=	0.222			
R <sup>2</sup> adj	=	0.213			
SE <sub>est</sub>	=	0.48865			
F	=	23.530*			
A	=	2.262			

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบปกติของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ตัว คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา (X<sub>3</sub>) ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.471 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R<sup>2</sup>) มีค่าเท่ากับ 0.222 แสดงว่าปัจจัยที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 1 ตัว พยากรณ์ได้ร้อยละ 22.20 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.489 ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับ ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.262 + 0.242X_3$$

$$\hat{Z}_y = 0.288X_3$$

## บทที่ 5

### บทสรุป

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 2) เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 4) เพื่อค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 251 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยผู้บริหารทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และครูสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนตามสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ได้แก่ แบบสอบถาม การวิจัย เรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 251 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Linear Regression Analysis)

### สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในระดับมาก และปัจจัย

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิภานาและสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายปัจจัย พบว่า

1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษา ในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครอบครัวยของผู้เรียน ขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยด้านภูมิภานาและสภาพแวดล้อม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เห็นความสำคัญ ของการศึกษา อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยช่วยๆ เช่น สถานบันเทิง ในการเข้ารับการการศึกษาในสถานศึกษาของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

1.3 ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาส ที่เท่าเทียมกับผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลที่มีจำนวน นักเรียนน้อย อยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

2.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดี ต่ออาชีพต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ออกมาเป็นชิ้นงาน ผลผลิต หรือโครงการ อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้เรียนเอาใจใส่ต่อการเรียนและรับผิดชอบในงานที่ทำ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ คุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ของตัวแปรที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีความสัมพันธ์ในทางบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อยู่ระหว่าง 0.366 - 0.435 และปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ตัวแปรที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และสังคม และต่ำที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิภานาและสภาพแวดล้อม

4. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 จำนวน 1 ตัว คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ( $X_3$ ) ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ( $R$ ) เท่ากับ 0.471 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ( $R^2$ ) มีค่าเท่ากับ 0.222 แสดงว่าปัจจัยที่ส่งผลกับคุณภาพผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 1 ตัว พยากรณ์ได้ร้อยละ 22.20 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.489 ซึ่งสามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับ ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.262 + 0.242X_3$$

$$\hat{Z}_y = 0.288X_3$$

### อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาหลายแห่งที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีบริบทแตกต่างกันไป ทั้งตามสภาพที่ตั้ง เมื่อสถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลก็จะทำให้มีจำนวนนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนจำนวนน้อยลงตามวิถีชีวิตของชุมชนที่อาจจะมองว่าการศึกษามีความสำคัญเทียบเท่ากับการหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นจึงส่งผลต่ออัตรากำลังในสถานศึกษานั้นก็คือครู



และบุคลากรมีจำนวนลดลงตามจำนวนนักเรียน เมื่อสถานศึกษาใดมีผู้เกษียณอายุราชการหรือย้าย ออกจากสถานศึกษานั้นๆ ก็ไม่ได้รับการจัดสรรคืนจากหน่วยงานต้นสังกัดได้ทันท่วงที ทำให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากครุมีไม่เพียงพอ และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวนไม่มาก อีกทั้งยังตั้งอยู่ในพื้นที่ ตามสภาพภูมิประเทศของจังหวัดที่มีทั้งที่ราบและที่ราบเชิงเขา จึงทำให้บุคลากรที่ย้ายเข้ามาสังกัด เมื่อดำรงตำแหน่งครบวาระก็จะย้ายกลับภูมิลำเนาหรือย้ายออกจากสถานศึกษาที่ห่างไกล จากที่กล่าวมาจึงส่งผลให้บุคลากรไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น และเมื่อย้ายออกมาแล้วก็ไม่ได้รับการบรรจุ ทดแทน หรือจัดสรรคืนได้ทันท่วงทีให้ตรงกับความต้องการ รวมไปถึงอาจจะโดนตัดตำแหน่ง ไปตามขนาดสถานศึกษาและจำนวนนักเรียน จึงส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อผู้เรียน โดยตรงซึ่งสอดคล้องกับ เป็รื่อง กิจรต์นักร (2555) กล่าวว่า การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทาง การศึกษา ปัญหาการขาดแคลนครูในบางท้องที่ เช่น เขตชนบทห่างไกล และครูเกินจำนวนนักเรียน ในบางท้องที่ เป็นปัญหาที่เผชิญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะครูเกษียณและลาออก ก่อนเกษียณ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนที่หายไป อัตราครูที่ขาดแคลน ได้แก่ ครูที่จบด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิ ทำการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจนจะขาดครูทางด้านคุณภาพและปริมาณ อันส่งผลต่อปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยตรง และยังสอดคล้องกับ นณริฎ พิศลยบุตร (2559) กล่าวว่า การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกล แต่สถานศึกษา บางแห่งกลับมีจำนวนครูมากกว่าจำนวนนักเรียนซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นเวลายาวนาน เช่น ครูโอนย้ายเกษียณและลาออกก่อนเกษียณอายุ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนอัตราที่ขาดหายไป อัตราครูที่ขาดแคลนมาก ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนหลายแห่งต้องใช้ครูที่จบ ไม่ตรงวุฒิทำการสอนแทน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจน ครูทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามมา

1.2 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและ สภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมหรือการบริหารจัดการได้ เพราะผู้เรียนไม่สามารถเลือกเกิดหรือ เลือกภูมิลำเนาสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับตนเองได้ จึงทำให้ผู้เรียนได้รับความเหลื่อมล้ำ เมื่ออยู่ในภูมิลำเนาที่ห่างไกลจากเขตเมือง อีกทั้งพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 นั้นเน้นการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และลดความเหลื่อมล้ำ ต้องการให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีทักษะการเรียนรู้

ตลอดชีวิต มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ยึดมั่นในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสมรรถนะและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และมีขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงทำให้ ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาด้านนี้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจกล่าวได้ว่า แม้บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในสังกัดและผู้เรียนนั้นจะแตกต่างกันออกไป แต่ก็มีได้ ทำให้คุณภาพผู้เรียนแย่มากที่สุด เนื่องจากบริบทที่ตั้งสภาพแวดล้อมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษา ที่ผู้เรียนเลือกไม่ได้ แต่ตัวผู้เรียนสามารถเลือกที่จะพัฒนาตนเองได้ เพียงแต่โอกาสในการเข้าถึง การศึกษาอาจจะมีไม่เท่าเทียมเท่าผู้เรียนที่มีภูมิลำเนาในเขตเมืองใกล้ความเจริญหรืออยู่ในสภาพแวดล้อม ที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จากภูมิลำเนา สภาพแวดล้อมและภูมิลำเนาของเด็กส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เป็นอย่างยิ่ง ประชาชนวัยเด็กในเขตเมืองมีโอกาสจะเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทาง และคุณภาพของโรงเรียน จากการวิจัยหลายเรื่อง สรุปได้ว่าเด็กในกรุงเทพฯ ได้รับการศึกษา ตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็ก ในเขตเมืองเล็กหรือชนบท และยิ่งสอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวไว้ว่าเขตที่อยู่อาศัย เมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ เทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่า ผู้อาศัย อยู่ในกรุงเทพฯ มีระดับการศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและผู้อาศัย อยู่นอกเขตเทศบาลมีระดับการศึกษาน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนในเขตเมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา ได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน มีงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า เด็กในเขต กรุงเทพฯ ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาส ได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กในชนบท

2. ผลการศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งได้มีการปลูกฝัง ส่งเสริมผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียน มีคุณภาพตามที่สถานศึกษากำหนด รวมถึงเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดีเพื่อดำรงตนอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนจะมีคุณภาพที่ดีก็ต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีเช่นกัน อีกทั้งผู้เรียน ที่มีสุขภาพะทางร่างกาย และจิตสังคมที่ดี มีคุณลักษณะค่านิยมตามที่สถานศึกษากำหนด เป็นผู้ที่มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย สามารถยอมรับการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง และหลากหลายได้ ก็ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษาต้องการ

ให้ผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ อุดมสิน คันธภูมิ (2558) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียนหมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับวิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559) ได้กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับ ภัคพร บุญเกล้า (2555) ได้กล่าวว่า คุณภาพ คือคุณสมบัติเฉพาะหรือลักษณะที่จำเป็น อันบอถึงความเป็นเลิศ ส่วนคุณภาพการศึกษา หมายถึงคุณลักษณะที่ดีหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และกระบวนการในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งในด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการและ ความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคมปัจจุบันสำหรับกระบวนการที่ทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา แก่นักเรียน ประกอบด้วย กระบวนการจัดการบริหารหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชนและท้องถิ่นต้องมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน คำว่า “คุณภาพผู้เรียน” (students quality) มีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า “คุณภาพการศึกษา” หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและกระบวนการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับ ผู้เรียนและสังคม ปัจจุบันคุณภาพการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังในผลลัพธ์ คือ นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความสามารถในเนื้อหา ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม เป็นพลเมืองที่ดีในสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม

2.2 การศึกษาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน คือสิ่งที่สถานศึกษามุ่งหวังกำหนดเป้าหมาย ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ และมีผลสัมฤทธิ์เป็นที่น่าพึงพอใจและมีคุณภาพ ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์และ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารนอกจากนี้ผู้เรียนต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา มีความรู้ทักษะ พื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพด้วย แต่ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนแตกต่างกันออกไป ตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนเพียงปัจจัยเดียว แต่อาจเกิดจากครูผู้สอน สภาพแวดล้อม การได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด สภาพที่ตั้งของสถานศึกษา ที่อยู่ในพื้นที่ต่างกัน จึงส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

ธนสมพร มะโนรัตน์ (2560) กล่าวว่า คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่มีในตัวผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ทักษะ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากศักยภาพ และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู และยังสอดคล้องกับ นณริฎ พิศลยบุตร (2558) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หมายถึง ความแตกต่างในผลลัพธ์ของการศึกษา อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆที่มากกว่าแค่คุณภาพ ของการเรียนการสอน แต่ครอบคลุมไปถึงปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตั้งแต่ปัจจัยเฉพาะ ของนักเรียนแต่ละคนปัจจัยทางด้านครอบครัว ไปจนถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ คุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูและบุคลากร ทางการศึกษาทำหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยตรง และดำเนินงานตามนโยบาย ของผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเมื่อเกิดความเหลื่อมล้ำด้านการจัดสรร อัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาอย่างไม่เท่าเทียมกัน จึงทำให้คุณภาพผู้เรียน ไม่ได้คุณภาพตามที่ต้องการหรือบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2555) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาของรัฐบาลและโรงเรียนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกิดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษาเช่นกัน อาทิ การจัดสรรงบประมาณและกำลังคนทางการศึกษา การจัดสรรอัตราครู และบุคลากรทางการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561) กล่าวว่า ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษาขนาดเล็กนักเรียนต่ำกว่า 20 คน ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ควรให้เขตพื้นที่ศึกษาบริหารจัดการด้านธุรการและการเงิน เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การเงินและพัสดุ เป็นต้น ควรสนับสนุนครูใหญ่ครบชั้น จัดรูปแบบการบริหาร จัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีทรัพยากรดานครู บุคลากร ทางการศึกษา งบประมาณ และเทคโนโลยี ไม่เพียงพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย สร้างรูปแบบบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาวิชาการร่วมกันตามบริบท ส่วนด้านครูและบุคลากร ควรเป็นการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ทั้งด้านครูที่สอนตรงตามสาขาวิชา ที่ขาดแคลนที่พิจารณาจากความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ และให้สถานศึกษามีโอกาสได้คัดเลือกหรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูด้วยตนเองในสถานศึกษา ขนาดกลางหรือขนาดเล็ก

3.2 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิฐานะและสภาพแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิฐานะและสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าผู้เรียนอยู่ในภูมิฐานะและสภาพแวดล้อมใดแล้วคุณภาพผู้เรียนจะติดตามไปด้วย แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่อาจบ่งบอกได้ว่าคุณภาพผู้เรียนจะดีก็ต่อเมื่ออยู่ในเขตเมืองเพราะมีโอกาสเข้าถึงสิ่งต่างๆ ในการเรียนได้มากกว่า สอดคล้องกับสมจินตนา คุ่มภัย (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนในโรงเรียนมัธยมในเขตเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีผลการเรียนที่ดีมีครอบครัวที่อบอุ่น มีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะดวก ปลอดภัย ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียนอุทิศเวลาให้แก่โรงเรียนอย่างเต็มที่ สร้างสิ่งใหม่แก่โรงเรียนเสมอ และมีความใกล้ชิดกับนักเรียนโดยมาพบปะกับนักเรียนบ่อยครั้ง ครูมีความรู้ ความเชี่ยวชาญตรงกับวิชาที่สอนหรือรับผิดชอบ และมีวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้เป็นอย่างดี โรงเรียนมีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างครบถ้วน และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 2) นักเรียนในโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมืองมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี ต้องการเรียนวิชาที่ยากและท้าทาย มีครอบครัวที่อบอุ่น ที่อยู่อาศัยมีความสะดวกและปลอดภัย แต่มีรายได้จำกัดนักเรียนส่วนใหญ่จึงไม่ได้เรียนกวดวิชาหรือเรียนพิเศษ และอาจมีปัญหาด้านการเงินหากศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียนอุทิศเวลาให้แก่โรงเรียน สร้างสิ่งใหม่ ๆ ในโรงเรียน และมีความใกล้ชิดกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูมีความรู้ ความเชี่ยวชาญตรงกับวิชาที่สอนหรือรับผิดชอบใส่ใจต่อนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และมีวิธีการสอนที่ดีโรงเรียนมีอาคารเรียนใหม่และทันสมัย มีอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนอย่างครบถ้วน รวมทั้งมีกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนอย่างสม่ำเสมอ 3) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองและโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง พบว่า โรงเรียนมัธยมนอกเขตเมืองมีความเหลื่อมล้ำจากโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองทั้งด้านคุณลักษณะของผู้เรียน รายได้ ที่อยู่อาศัย การจัดการสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอน รูปแบบการเรียนการสอน และ กิจกรรมการเรียนรู้ 4) แนวทางลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนมัธยมในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมือง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลาง คือ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครอบครัวและนักเรียนจะต้องร่วมมือกันลดความเหลื่อมล้ำนี้ เพราะทุกฝ่ายต่างส่งผลซึ่งกันและกัน

4. ผลการค้นหาตัวแปรพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นตัวแปรพยากรณ์ในการทำนายความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ทั้งนี้อันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน จะต้องอาศัยจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สมภูมิ ธรรมายอดดี (2561) กล่าวว่า ครูและบุคลากรควรเป็นการสรรหาและคัดเลือกตามความต้องการของสถานศึกษา ทั้งด้านครูที่สอนตรงตามสาขาวิชาที่ขาดแคลนที่พิจารณาจากความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่สถานศึกษามีโอกาสได้คัดเลือกหรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกครูด้วยตนเองในสถานศึกษาขนาดกลางหรือขนาดเล็ก และยังสอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวว่า การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ห่างไกลแต่สถานศึกษาบางแห่งกลับมีจำนวนครูมากกว่าจำนวนนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นเวลายาวนาน เช่น ครูโอนย้าย เกษียณ และลาออกก่อนเกษียณอายุ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนอัตราที่ขาดหายไป อัตราครูที่ขาดแคลนมาก ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ทำให้โรงเรียนหลายแห่งต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอนแทน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจนครูทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาตามมา สอดคล้องกับ เป็รื่อง กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาการขาดแคลนครูในบางท้องที่ เช่น เขตชนบทห่างไกลและครูเกินจำนวนนักเรียนในบางท้องที่ เป็นปัญหาที่เผชิญกับการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะครูเกษียณและลาออกก่อนเกษียณ แต่ได้รับการจัดสรรอัตราทดแทนไม่เป็นไปตามจำนวนที่หายไป อัตราครูที่ขาดแคลน ได้แก่ ครูที่จบด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษทำให้โรงเรียนต้องใช้ครูที่จบไม่ตรงวุฒิทำการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนเขตยากจนจะขาดครูทางด้านคุณภาพและปริมาณ อันส่งผลต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยตรง

4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวแปรพยากรณ์ในการทำนายความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ทั้งนี้อันเนื่องมาจากความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ ซึ่งครอบครัวที่มีรายได้สูง จะสามารถส่งให้บุตรหลานมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพดีและมีระดับ

ที่สูงกว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย นอกจากนั้นบุตรหลานจากครอบครัวที่ยากจนจะได้เข้าเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กหรือมักจะต้องออกกลางคัน ไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อีกทั้งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมยังเป็นตัวกำหนดความแตกต่างทางการศึกษาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งหากพ่อแม่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงจะสามารถกำหนดการศึกษาของบุตรหลานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีสามารถสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีได้มากกว่าดังที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเด็กจากครอบครัวที่ยากจนทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองมีโอกาที่จะได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า และมีคุณภาพที่ต่ำกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า นอกจากนั้นเด็กจากครอบครัวที่ยากจนยังมักจะต้องออกกลางคันไม่สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ และยังสอดคล้องกับ รัชวดี แสงมหะหมัด (2560) กล่าวว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว การศึกษาที่ดี ๆ ต้องลงทุนกับการศึกษาที่สูงมากขึ้น ในขณะที่อีกกลุ่มคนหนึ่งที่ไม่มียาได้เพียงพอหาเข้ากินค่าจึงได้แต่เพียงส่งลูกหลานให้เข้าเรียนขนาดเล็ก หรือตามพื้นที่ห่างไกล สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2561) ความเหลื่อมล้ำในการศึกษามีสาเหตุความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาอันเนื่องมาจากคุณภาพหรือมาตรฐานของสถานศึกษา คุณภาพหรือประสิทธิภาพของครู หรือฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม สอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวว่า ระดับรายได้ของครอบครัวความไม่เท่าเทียมกันของรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันด้านอื่นๆในชีวิตมนุษย์เช่น การศึกษา สุขภาพ โภชนาการ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือแม้กระทั่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับการศึกษาที่บุตรจากครอบครัวที่มีรายได้สูงจะได้รับการศึกษามากกว่าหรือเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพดีกว่าบุตรของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ สอดคล้องกับ วินิจ ฝาเจริญและคณะ (2564) กล่าวว่า ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวดี ส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อการออกจากการศึกษากลางคัน และยังได้รับการศึกษาตามที่ต้องการและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

4.3 ปัจจัยด้านภูมิฐานะและสภาพแวดล้อม เป็นตัวแปรพยากรณ์ในการทำนายความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ทั้งนี้อันเนื่องมาจากภูมิฐานะและสภาพแวดล้อมอยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญในการได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษา ความห่างไกลความเจริญ รวมไปถึงการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เสี่ยงภัยหรือแหล่งช่วยเหลือต่างๆ จะส่งผลให้เด็กขาดโอกาสการเข้ารับการศึกษาที่มีคุณภาพและในระดับสูงที่ขึ้น อีกทั้งสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวที่มองว่าการมีรายได้เพื่อดำรงชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญกว่าการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อุมาภรณ์ ภัทรวณิชย์ และปัทมา อมรสิริสมบุญ (2550) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างความเป็นเมืองและชนบท มีผลต่อการได้รับโอกาส

ทางการศึกษา โดยคนเมืองมีโอกาสมากกว่าคนชนบท รวมถึง ทรัพยากรครัวเรือน อันได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็มีผลเช่นกัน โดยครอบครัวที่ยากจนมีแนวโน้มจะได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่ร่ำรวย ซึ่งไม่เพียงแต่การมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันเท่านั้น แต่ก็ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพของการศึกษาด้วย และยังสอดคล้องกับ ภัทรนุช ศรประสิทธิ์ (2554) กล่าวว่า คุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือน และนักเรียนมีผลต่อโอกาส การเข้ารับการศึกษาของเด็ก เช่น เพศ อายุ ที่ตั้งครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา ของพ่อแม่ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ และรายได้ของครัวเรือน สอดคล้องกับ เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2555) กล่าวว่า ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากภูมิลำเนา สภาพแวดล้อมและภูมิลำเนา ของเด็กส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอย่างมาก ประชาชนวัยเด็กในเขตเมือง มีโอกาสจะเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน จากการวิจัยหลาย เรื่อง สรุปได้ว่าเด็กในกรุงเทพฯ ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมือง ใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กหรือชนบท สอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย (2563) กล่าวว่า เขตที่อยู่อาศัยเมื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ เทศบาล และนอกเขตเทศบาล พบว่า ผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ มีระดับการศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และผู้อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีระดับการศึกษาน้อยที่สุด เนื่องจากนักเรียนในเขตเมืองมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายกว่าทางด้านระยะทางและคุณภาพ ของโรงเรียน มีงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า เด็กในเขตกรุงเทพฯ ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่า พื้นที่อื่นๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กในชนบท

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครอบครัวของผู้เรียน ขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น สถานศึกษา ควรทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองทราบถึงประโยชน์ในการศึกษาจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการส่งเสริมสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์

1.2 ด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สภาพแวดล้อม ที่มีปัจจัยย่อย เช่น สถานบันเทิง ในการเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาของผู้เรียน ดังนั้น ชุมชนและสถานศึกษาต้องร่วมมือกัน ควบคุมดูแล สรรวจสภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยย่อย เพื่อป้องกันผู้เรียนให้ออกห่างจากปัจจัยย่อยต่าง ๆ

1.3 ด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลที่มีจำนวน



นักเรียนน้อย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการวางแผนและจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษานั้นจะอยู่ห่างไกลความเจริญหรือมีนักเรียนจำนวนน้อย

## 2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

2.2 ควรศึกษาแนวทางการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1



บรรณานุกรม



## บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2559*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก <http://www.wattana.ac.th/wwa/news/moe2-2559.pdf>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *จุดเน้นและแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา ปีงบประมาณ 2562*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.kroobannok.com/85835>
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). *เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2565, จาก [http://www.drkanchit.com/general\\_articles/articles/general\\_24.html](http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html)
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. (2548). *ทฤษฎีการวัดและการทดสอบ*. สงขลา: ภาควิชาการประเมินผลและการวิจัยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ดำรง ตุ่มทอง. (2557). *ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา : สถานการณ์ความไม่เสมอภาคในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชนสมพร มะโนรัตน์. (2560). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของโรงเรียนบ้านหนองวารี (นิพัทธ์ธรรมาภรณ์อุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
- ฉัญลักษณ์ สัมพันธ์. (2556). *ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาส, สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข:การศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2565, จาก <http://sd-group1.blogspot.com/ความเหลื่อมล้ำ>
- ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). *การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นณริฎ พิศลยบุตร. (2559). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย: ข้อเสนอจากผลการสอบ (PISA)*. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2565, จาก [https://www.pier.or.th/?post\\_type=abridged&p=2647](https://www.pier.or.th/?post_type=abridged&p=2647)
- นพรัตน์ ไบยา. (2555). *การประเมินความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยา-  
สาสน.
- แบ็งค์ งามอรุณโชติ, และอิทธิภาพ พิภทอง. (2555). *สูง - ต่ำ ไม่เท่ากัน : ทำไมระบบการศึกษาจึง  
สร้างความเหลื่อมล้ำ?*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปราณี ทินกร. (2562). *ศาสตร์พระราชาสู่การลดความเหลื่อมล้ำ*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2565,  
จาก <http://legacy.orst.go.th/wp-content/uploads/2019/04>
- เป็รื่อง กิจรัตน์ภร. (2555). “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย: ที่มาและทางออก” ในเอกสาร  
ประกอบการบรรยาย ยกเครื่องการศึกษาไทยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ. กรุงเทพฯ:  
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). *ครอบครัวและโรงเรียนหุ้นส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ:  
แสงดาว.
- พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (10 พฤษภาคม 2561). *ราชกิจจานุเบกษา*.  
เล่มที่ 135 ตอนที่ 33 ก, หน้า 1-2.
- ภักพร บุญเกล้า. (2555). *ยุทธวิธีการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อ  
คุณภาพผู้เรียน ในเขตตรวจราชการที่ 13* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ:  
มหาวิทยาลัย-รามคำแหง.
- ภัทรชัย อุทาพันธ์. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยกับสถานการณ์การเรียน  
ออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด 19. *วารสารวิชาการปัญญาบัณฑิต*, 6(1), 1-14.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2553). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มนตรี.
- ภาวรณ ธนาเลิศสมบูรณ์. (2564). *ไขรหัสความเหลื่อมล้ำการศึกษาไทยเหตุใดความช่วยเหลือไปไม่  
ถึงเด็กยากจน*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2565, จาก [https://www.the101.world/thai-  
reportededucation/](https://www.the101.world/thai-reportededucation/)
- มนทิพย์ ทรงกิติพิศาล. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน  
ระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต).  
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มัทยา บุตรงาม. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทาง  
รายได้ในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). คณะเศรษฐศาสตร์:  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชดา ทองสุข. (2552). *การรับรู้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ  
พอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

- พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- รัชวดี แสงมหะหมัด. (2560). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(1), 33-66.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *ความเสมอภาคทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/627172>
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2561). “ความเหลื่อมล้ำ” คืออะไร ทำความเข้าใจ “ความไม่เท่าเทียมกัน”. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.prachachat.net/columns/news-168380>
- วินิจ ฝาเจริญ, และคณะ. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโคโรนา-19. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 6(1), 1-13.
- วิรัช วิรัชภารณ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธี.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธี.
- วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *ประเด็นหลักและนัยทางการศึกษาจาก PISA 2015: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: ชัคเซสพับลิเคชัน.
- สถิรพร เขาวนชัย. (2561). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมจินตนา คุ่มภักย์. (2563). “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนมัธยม ในเขตเมืองกับโรงเรียนมัธยมนอกเขตเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช”. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- สมภูมิ ธรรมายอดดี. (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในจังหวัด พื้นที่สูง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี [สสวท.]. (2561). *ผลการประเมิน PISA2015 วิทยาศาสตร์ การอ่าน คณิตศาสตร์ (ฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: เซเวนพรีนติ้ง.
- สายใจ เบ็ญโส๊ะ. (2556). *การสร้างอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้การศึกษาในระบบโรงเรียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี 2558. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2565, จาก <http://social.nesdb.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ:ปัญญาชน.
- สุภกร บัวสาย. (2558). ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2565, จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/27501-ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.html>.
- สุภัค ยมพุก, และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์. (2558). การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้การสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 78.
- อรุณี ทองนพคุณ. (2558). การศึกษาบทบาทการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อุดมสิน คันธภูมิ. (2558). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์, และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์. (2550). *ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา : เมืองและชนบท* ในวรชัย ทองไทย และสุรีย์พร พันพึ้ง(บก.), 48-61. นครปฐม: ประชากร และสังคม.
- เอกรัฐ พิมพ์ไทย. (2548). *ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ: การวิเคราะห์แยก ระดับความไม่เสมอภาคและแนวโน้ม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต).  
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอมรินทร์ จันทร์บุญนาค, สน งามประโคน, และระวีง เรื่องสังข์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย*, 6(3), 1041-1055.
- Denjnozka, W. J. (1987). *Education administration glossary*. Connecticut : GreenwoodPress.
- Hill, J. (1982). *A dictionary of education*. London : Routledge & Kegen Paul.
- Hill, M.A. and King, E.M. (1993). *Women's education in developing countries: anoverview*. In E.M.Kinig and M.A. Hill. (eds), *Women's education in developing countries: Barriers, Benefits, and Politics*, Baltimore, MD.: John Hopkins UniversityPress.



ภาคผนวก



### ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

#### รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ชาตुरुประชีวิน อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร วิทยาลัย  
และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. นางวิมลสิริ ประเทือง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาแพร่ เขต 1
3. ส.ต.ต.สำราญ คำเฟื่องฟู ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งแก้ว (คันธวงค์วิทยาคาร) สำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1



## ภาคผนวก ข แบบสอบถามการวิจัย



แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

## คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ของนางสาวอนันตญา คำลือ นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เซาว์นชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

2. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

3. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตอนที่ 3 คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

จึงขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บรักษาคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ โดยจะนำมาวิเคราะห์ในภาพรวม ซึ่งไม่ผลกระทบบใด ๆ ต่อท่านทั้งสิ้น และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบคำถามในครั้งนี้

นางสาวอนันตญา คำลือ  
นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน  ตามสภาพความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง

ผู้บริหารสถานศึกษา  ครู

2. ที่ตั้งของสถานศึกษา

อำเภอเมืองแพร่  อำเภอร้องกวาง  
 อำเภอสอง  อำเภอหนองม่วงไข่

3. ประสบการณ์การทำงาน

น้อยกว่า 5 ปี  5 – 10 ปี  มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี  สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

แพร่ เขต 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางด้านขวามือที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านที่มีต่อ  
 ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1  
 ข้อละ 1 ระดับ โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา	ระดับปัจจัยที่ส่งต่อคุณภาพผู้เรียน				
		5	4	3	2	1
<b>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม</b>						
1	รายได้ของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาในโรงเรียน					
2	รายได้ของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น					
3	ครอบครัว ให้ความสำคัญกับรายได้มากกว่าการศึกษาของผู้เรียน					
4	ภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ					
5	อาชีพของผู้ปกครอง ในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น					
6	แหล่งทุนการศึกษาของสถานศึกษา ในการสนับสนุนผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์					
7	ครอบครัวของผู้เรียน ขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
<b>ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม</b>						
8	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือนของผู้เรียนห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษา					
9	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือนของผู้เรียนห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาสการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น					
10	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือนของผู้เรียนห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาสเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ					
11	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นที่สูง ในการเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาของผู้เรียน					

ข้อ	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา	ระดับปัจจัยที่ส่งต่อคุณภาพผู้เรียน				
		5	4	3	2	1
12	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นที่สูง ในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของผู้เรียน					
13	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นที่สูง ในความกระตือรือร้นและความสนใจการศึกษา ของผู้เรียน					
14	สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยช่วย เช่น สถาบันเงิน ในการเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาของผู้เรียน					
15	สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยช่วย เช่น ยาเสพติด ในการเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาของผู้เรียน					
16	ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เห็นความสำคัญ ของการศึกษา					
<b>ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา</b>						
17	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลที่มีจำนวนนักเรียนน้อย					
18	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาครูสอนไม่ครบชั้น					
19	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา ตรงสาขาวิชาที่สอน เพื่อให้ผู้เรียนในสถานศึกษา ได้รับการศึกษาที่ตรงตามมาตรฐานการจัดการศึกษา					
20	การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
21	การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับผู้เรียน ในสถานศึกษาขนาดใหญ่					

### ตอนที่ 3 คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่

#### เขต 1

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางด้านขวามือที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน

ที่มีต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ข้อละ 1 ระดับ โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	คุณภาพผู้เรียน	ระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา				
		5	4	3	2	1
<b>ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน</b>						
1	ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการจัดการความรู้ด้วยตนเอง					
2	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น					
3	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดีในการทำงาน					
4	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดีต่ออาชีพต่าง ๆ					
5	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะในการเรียนและทำงาน					
6	ผู้เรียนมีความสามารถในการใคร่ครวญไตร่ตรองพิจารณาอย่างรอบคอบในการเรียน					
7	ผู้เรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล					
8	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ออกมาเป็นชิ้นงานผลิต หรือโครงการ					

ข้อ	คุณภาพผู้เรียน	ระดับคุณภาพผู้เรียนของ สถานศึกษา				
		5	4	3	2	1
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร					
10	ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน					
11	ผู้เรียนมีทักษะในการเขียนตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน					
12	ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสารตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน					
13	ผู้เรียนมีทักษะการคิดคำนวณตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน					
14	ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ในบทเรียนที่เรียน					
15	ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสถานศึกษา					
16	ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ					
<b>คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน</b>						
17	ผู้เรียนปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตน					
18	ผู้เรียนปฏิบัติตนคำนึงถึงความถูกต้องและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด					
19	ผู้เรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน					
20	ผู้เรียนเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์					
21	ผู้เรียนเอาใจใส่ต่อการเรียนและรับผิดชอบในงานที่ทำ					
22	ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ ขยัน มุ่งมั่นในการเรียน					
23	ผู้เรียนภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและประเพณีไทย					

ข้อ	คุณภาพผู้เรียน	ระดับคุณภาพผู้เรียนของ สถานศึกษา				
		5	4	3	2	1
24	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย					
25	ผู้เรียนเห็นคุณค่าในภาษาไทยและใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม					
26	ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน					
27	ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมได้					
28	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพของโรงเรียน					
29	ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข					
30	ผู้เรียนกล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง โดยอยู่ในกรอบที่ถูกต้อง					
31	ผู้เรียนร่างกายและเสื้อผ้าสะอาด					

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงในการให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้



## ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแพร่ เขต 1

## ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ข้อ	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
<b>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม</b>							
1	รายได้ของผู้ปกครองในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาในโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	รายได้ของผู้ปกครองในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	ครอบครัวให้ความสำคัญกับรายได้มากกว่าการศึกษาของผู้เรียน	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
4	ภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	อาชีพของผู้ปกครองในการส่งผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	แหล่งทุนการศึกษาของสถานศึกษาในการสนับสนุนผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	ครอบครัวของผู้เรียนขาดการสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำใน สถานศึกษา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
<b>ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม</b>							
8	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือน ของผู้เรียนห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาสการเข้าถึง การศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือน ของผู้เรียนห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาสการเข้าศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	ภูมิลำเนาและที่ตั้งครัวเรือน ของผู้เรียนห่างไกลสถานศึกษา ในการได้รับโอกาสเข้าศึกษา ในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่สูง ในการเข้ารับการศึกษา ในสถานศึกษาของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่สูง ในการเข้าศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	สภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่สูง ในความกระตือรือร้นและ ความสนใจการศึกษาของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยย่อย เช่น สถานบันเทิง ในการเข้ารับ การศึกษาในสถานศึกษาของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำใน สถานศึกษา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
15	สภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยย่อย เช่น ยาเสพติด ในการเข้ารับการศึกษา ในสถานศึกษาของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เห็น ความสำคัญของการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
<b>ปัจจัยด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา</b>							
17	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากร ทางการศึกษา ในสถานศึกษา ที่อยู่ห่างไกลที่มีจำนวนนักเรียนน้อย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาครู สอนไม่ครบชั้น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	การจัดสรรอัตราครูและบุคลากร ทางการศึกษาตรงสาขาวิชาที่สอน เพื่อให้ผู้เรียนในสถานศึกษาได้รับ การศึกษาที่ตรงตามมาตรฐาน การจัดการศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	การส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาส	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	ปัจจัยความเหลื่อมล้ำใน สถานศึกษา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
	ที่เท่าเทียมกับผู้เรียนในสถานศึกษา ขนาดใหญ่						

คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ข้อ	คุณภาพผู้เรียน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
<b>ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน</b>							
1	ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐาน ในการจัดการความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดี พร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดี ในการทำงาน	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
4	ผู้เรียนมีความรู้และเจตคติที่ดี ต่ออาชีพต่างๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด จำแนกแยกแยะในการเรียนและ ทำงาน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	ผู้เรียนมีความสามารถ ในการใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบในการเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	ผู้เรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและแก้ปัญหาอย่าง มีเหตุผล	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	คุณภาพผู้เรียน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
8	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ออกมาเป็นชิ้นงาน ผลผลิต หรือโครงการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	ผู้เรียนมีทักษะในการเขียนตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสารตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	ผู้เรียนมีทักษะการคิดคำนวณตามเกณฑ์ในระดับชั้นของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ในบทเรียนที่เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
<b>คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน</b>							
17	ผู้เรียนปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของตน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	ผู้เรียนปฏิบัติตนคำนึงถึงความถูกต้องและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อ	คุณภาพผู้เรียน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
19	ผู้เรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	ผู้เรียนเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	ผู้เรียนเอาใจใส่ต่อการเรียนและรับผิดชอบในงานที่ทำ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ ขยัน มุ่งมั่นในการเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	ผู้เรียนภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและประเพณีไทย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	ผู้เรียนเห็นคุณค่าในภาษาไทยและใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26	ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกับเพื่อนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการทดสอบสมรรถภาพของโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	ผู้เรียนกล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองโดยอยู่ในกรอบที่ถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31	ผู้เรียนร่างกายและเสื้อผ้าสะอาด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการหาความเชื่อมั่นของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ด้านเศรษฐกิจและสังคม  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.871	7

ผลการหาความเชื่อมั่นของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ด้านภูมิลำเนาและสภาพแวดล้อม  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

#### Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

#### Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.901	9



ผลการหาความเชื่อมั่นของปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษา ด้านการจัดสรรอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

#### Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

#### Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.864	5

ผลการหาความเชื่อมั่นของคุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

### Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

### Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.952	16

ผลการหาความเชื่อมั่นของคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

### Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded <sup>a</sup>	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

### Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.944	15

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวอนันตญา คำลือ
วัน เดือน ปี เกิด	29 มีนาคม 2535
ที่อยู่ปัจจุบัน	254/1 หมู่ที่ 3 ตำบลแม่คำมี อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครู
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ. 2563 ครู โรงเรียนอนุบาลแพร่
	พ.ศ. 2560 ครู โรงเรียนบ้านคลองทราย
	พ.ศ. 2558 ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านคลองทราย
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2558 ค.บ. (คณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ผลงานตีพิมพ์	อนันตญา คำลือ, และสสิริพร เซาว์นชัย. (2565). การศึกษาความเหลื่อมล้ำ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 19 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. (1403-1412).